

ПОДРУЖНЕ ПРАВО СХІДНОЇ ЦЕРКВИ

що його проголосив
СВЯТИШИЙ ОТЕЦЬ
ПАПА ПІЙ ХІІІ
АПОСТОЛЬСЬКИМ ПИСЬМОМ
MOTU PROPRIO: „CREBRAE ALLATAE“

з поданням джерел старанням
ПАПСЬКОЇ КОМІСІЇ ДЛЯ ВИПРАЦЮВАННЯ
КОДЕКСУ СХІДНОГО КАНОНІЧНОГО ПРАВА

ПЕРЕКЛАД ІЗ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

РИМ — МЮНХЕН 1950

ПОДРУЖНЕ ПРАВО СХІДНОЇ ЦЕРКВИ

що його проголосив
СВЯТИШІЙ ОТЕЦЬ
ПАПА ПІЙ ХІІІ
АПОСТОЛЬСЬКИМ ПИСЬМОМ
МОТУ PROPRIO: „CREBRAE ALLATAE“

з поданням джерел старанням
ПАПСЬКОЇ КОМІСІЇ ДЛЯ ВИПРАЦЮВАННЯ
КОДЕКСУ СХІДНОГО КАНОНІЧНОГО ПРАВА

ПЕРЕКЛАД ІЗ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

РИМ — МЮНХЕН 1950

Апостольський Візитатор
Українців у Зах. Європі

Ч. 6265/І.

Український переклад Апостольського Письма „*Motu proprio*“
Святішого Отця Папи Пія XII „*Crebrae allatae*“ дозволяється
друкувати.

Рим, дня 26. січня 1950 р.

† ІВАН, єпископ
Апост. Візит.

ВІД РЕДАКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Кожний переклад має свої труднощі у дійсному віддані думок автора. Тим більша трудність передати точно зміст закону, де кожне слово латинської канонічної мови має за собою традицію століть найкращих правників Католицької Церкви. Ця трудність особливо велика при перекладі церковних канонів з латинської мови на українську, де канонічна термінологія не є ще вповні вироблена. Однак не зважаючи на цю трудність, випускаємо у світ оцей переклад у повній свідомості, що він помимо своїх недостач буде пожиточним для українського загалу, а передусім для Духовенства.

В перекладі ми старались вживати нових термінів; але де не можна було інакше собі порадити, або де вживання слова загально прийнятого впроваджувало б неясність перекладу, там все таки задержали терміни старі.

В слід за тим латинський термін *matrimonium* віддаємо словом *подружжя*, а не *супружество*. Однак вживаемо *супруг*, —*а*; —*и*, бо *подруг*, —*а*, в українській літературній мові не існує, а *подруга*, —*и*, не відноситься до тої, що вступила вже у подружнє життя.

Не вживаемо *жених*, —*а*; —*и*, бо це слово відноситься тільки до мужчины, а ніяк до жінки. Не вживаемо рівно ж слова *невіста*.

Слова *наречений*, —*ого*; —*а*, —*ої*; —*и*, означають у нашому перекладі тих, що заміряють вступити у подружнє життя. Тих, що вже заключили подружжя називаемо: *повінчани*; *новоженці*; *супруг*, —*а*; *супруга*, —*и*; —*и*.

Латинське слово *domicilium* перекладаємо словом *осідок*, —*оку*, а слово *quasi-domicilium* словом *нібисідок*. *Осідок* набувається або поселенням або перебуванням у якомусь місці протягом повних десять літ. *Нібисідок* у канонічному праві набувається наміченим або дійсним перебуванням у даному місці протягом більшої частини року.

Латинські слова *delegare*; —*ans*; —*tio*; —*tus* перекладаємо вживаними у галицькій церковній провінції словами *відпоручати*, —*ючий* —*чення*, —*ченій*.

Слово *dispensare* перекладаємо через *розрішати*, —*ення*. На правничий термін *impotentia* вживаемо слова *статева неміч*.

Слово *mandatum* у нашому перекладі віддане через *уповноваження*, *mandans* через *уповноважник*, а документ, яким дається уповноваження через *вірчий лист*.

Зрештою читаючи наш переклад, Шановний Читач сам спостереже, як ми переклали поодиноке слово канонічної латинської мови. Ми певні, що Шановні Читачі не будуть задоволені вповні з нашого перекладу. Але ми надіємось також, що цей наш переклад стане товчком до усталення української канонічної термінології.

Переклад виходить з нотами внизу, де подані джерела, на яких основані поодинокі канони. Вправді ті ноти у щоденному житті не дуже коначні, але друкуємо їх, щоби вказати Шановному Читачеві на те, що Апостольський Престіл брав до уваги рішення Соборів поодиноких католицьких Церков східних обрядів.

АПОСТОЛЬСЬКЕ ПИСЬМО, З ВЛАСНОГО ПОЧИНУ ДАНЕ,

до Достойних Братів Патріархів, Архиєпископів, Єпископів і інших місцевих Ієарахів Східної Церкви, що в мірі і єдності з Апостольським Престолом: Про законодавство святої Тайни Подружжя для Східної Церкви*.

ПАПА ПІЙ XII

Неоднократно предкладали Нам, зокрема в цих останніх роках, так Наші Легати як і Ієархи Східної Церкви, свої прохання, щоб Ми прихилились до їхніх бажань, і, в часі, коли кодифікація законів Східної Церкви вже майже на викінченні, негайно проголосили деякі окремі глави тих законів, особливо ті більшої ваги, та в той спосіб успішно зарадили важким і загрозливим умовам, в яких перебувають декотрі частини Христового стада, що придережуються східного обряду.

Отже по докладнім і основнім розваженні цього всього в Господі Ми, з власного почину, певним знанням і повнотою Апостольської Власти, постановили і вирішили вже тепер проголосити ті канони, що торкаються законодавства святої Тайни Подружжя.

Вже на самому початку, коли тільки що роблено заходи для випрацювання Кодексу, з уваги на те, що завдяки видосконаленим комунікаційним засобам нашого століття народи і держави у світі без труду і часто нав'язують між собою взаємини, Голова Комісії для підготови Канонічного Кодексу Східної Церкви, Петро Гаспаррі, Кардинал-Пресвітер Святої Римської Церкви, звернувся, письмом від дня 15-го вересня 1930 року, до Пастирів Східної Церкви з питаном, чи вважають за відповідне, щоб для здійснення бажань, висловлених з різних місць Апостольському Престолові, водностайнено—

* Акти Апостольського Престолу, (Acta Apostolicae Sedis), р. 1949, ч. 3.

як далеко це лише можливе — церковне законодавство відносно подружніх перепон і форми заключування подружнього зв'язку; а цього жадано ще й тому, що з огляду на згадану вище легкість у зміні місця перебування, щораз частіше мали місце подружжя між людьми різних обрядів, як теж і тому, щоб зовсім усунути сумніви відносно важності подруж, так шкідливі для святості подружжя.

І тому Комісія для виправдання Канонічного Кодексу Східної Церкви розглянула з належною увагою майже однозгідні відповіді тих же Пастирів і по звідомленні про них бл. п. Верховному Архиєреєві, Нашому безпосередньому Попредникові, предложила Нам до потвердження оці канони, які Ми й затверджуємо повагою Нашої Апостольської Власти:

СВЯТА ТАЙНА ПОДРУЖЖЯ

Канон 1

§ 1. Христос Господь підніс до гідності святої Тайни сам подружній договір між хрещеними.¹⁾

§ 2. Тому між хрещеними не може заіснувати важний подружній договір, який тим самим не був би святою Тайною.²⁾

Канон 2

§ 1. Головною ціллю подружжя є рождення і виховання потомства; другорядною взаємна допомога і засіб на заспокоєння тілесної пристрасти.³⁾

§ 2. Суттєвими прикметами подружжя є одність і нерозривність, що в християнському подружжі отримують особливу міць з огляду на саму святу Тайну.⁴⁾

¹⁾ Тридентський Собор, зібрання VII, Про Тайни в загальному, кан. 1; зібрання XIV, Про подружжя, введення, кан. 1; Визнання віри (на Синоді II в Ліоні), яке Михайло Палеолог представив Григорієві X, 1274 р.; Евген IV (на Синоді у Флорентії), констит. Exsultate Deo, 22 листоп. 1439 р., § 16; Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лют. 1880 р.

²⁾ Тридентський Собор, зібрання VII, Про Тайни в загальному, кан. 1; Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лют. 1880 р.; Св. Конгр. для Пошир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.

³⁾ Евген IV (на Синоді у Флорентії), констит. Exsultate Deo, 22 листоп. 1439 р., § 16; Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лют. 1880 р.; Пій XI, енцикліка Casti connubii, 31 груд. 1930 р., I; Св. Конгр. для Пошир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.

⁴⁾ Тридентський Собор, зібрання XXIV, Про подружжя, кан. 2; Про переобнову подружжя, кан. 1, 7; Св. Григорій Великий, письмо Magistris omnipotenti, 601 р.; Визнання віри (на Синоді II в Ліоні), яке Михайло Палеолог представив Григорієві X, 1274 р.; Венедикт XII, 1341 р., 102-а осуджена гадка Вірмен; Евген IV (на Синоді у Флорентії), конституція Exsultate Deo, 22 листоп. 1439 р., § 16; Климент VIII, інстр. Sanctissimus, 31 серп. 1595 р., § 5; Венедикт XIV, констит. Etsi pastoralis, 26 трав. 1742 р., § VIII, точка II; письмо Ніколя ad nos, 16 берез. 1743 р., Визнання віри, приписане Маронітам; Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лют. 1880 р.; Пій XI, енцикліка Casti connubii, 31 груд. 1930 р., I; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р.; Св. Конгр. для Пошир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.; інстр. 31 лип. 1902 р., точка 1, ф.

Канон 3

Право сприяє подружжю; тому в сумніві треба обстоювати важність подружжя, поки не доказане противне, при чому однак припise кан. 116 залишається в силі.⁵⁾

Канон 4

§ 1. Важне подружжя хрещених звється *заключене*, якщо воно ще не довершене (тілесною сполукою); *заключене і довершене*, якщо між супругами мала місце тілесна сполука, до якої зі своєї природи спрямований подружній договір, і через яку супруги стають одне тіло.

§ 2. Після заключення подружжя, якщо супруги спільно мешкали, припускається його довершення, поки не доказане противне.

§ 3. Важно між нехрещеними заключене подружжя називається *законне*.

§ 4. Неважне подружжя називається *позірне*, якщо воно було заключене в обличчі Церкви в добрій вірі, принаймні з одної сторони, поки обидві сторони не наберуть певності про його неважність.

Канон 5

Подружжя хрещених є нормоване не тільки Божим, але й канонічним правом, при чому компетенція світської влади щодо чисто цивільних наслідків того ж подружжя залишається ненарушену.⁶⁾

Канон 6

§ 1. Обітниця подружжя, хочби обостороння цебто заручини, є неважна в обох судищах, якщо вона не була дана при парохові чи місцевому Ієрархові або при священикові, якому котрийсь з них обох уділив власти поблагословити.

⁵⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, 18 берез. 1903 р., до 2.

⁶⁾ Пій VI, констит. *Auctoratum fidei*, 28 серп. 1794 р., 58-а осуджена гадка Синоду в Пістої; Лев XIII, енцикліка *Acquiescat*, 10 лют. 1880 р.

Кан. 6. — Св. Конгр. для Попир. Віри, декр. 13 квіт. 1807 р., точка ХХII. — Синод Вірмен, 1911 р., 547—553, 577, 3-е; Александристський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 1; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 3; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараши, 1872 р., тит. V, гл. VIII, II, 1; 1882. р., тит. IV, розд. I, гл. III, § 20; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 1, Про заручини; § 2, Про зірвання заручин.

§ 2. 1-е. Заручини важно благословити той парох чи місцевий Ієрарх або котримсь із них визначений священик, що за приписом кан. 86, 87 важно благословити подружжя.

2-е. Хто благословить заручини, є обов'язаний подбати про те, щоб їх довершення вписано в книгу заручин.

§ 3. Однак заручини не дають права судово домагатися заключення подружжя; зате дають право судово домагатися відшкодування, якщо таке належиться.⁷⁾

Канон 7

Священик, перед яким заключаються заручини, повинен дати, якщо є таке помісне право, католицьким нареченим приписане літургічними книгами благословення.

Канон 8

Парох не повинен занедбувати розважно обучати вірних про святу Тайну подружжя та її перепони.

⁷⁾ Синод в Аникарі, 314 р., кан. 11; Трульський Синод, 691 р., кан. 98; Св. Василій Вел., кан. 22. — Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 3, III; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 9, III; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 7, точка 3.

ГЛАВА I

Те, що має попереджувати заключення подружжя, передусім — оповіді ¹⁾

Канон 9

§ 1. Перед заключенням подружжя треба впевнитися про те, що ніщо не стойть на перешкоді його важному і дозволенному заключенню.

§ 2. В небезпеці смерти, якщо не можна мати інших доказів, вистачає, хіба що були б противні познаки, щоб наречені потвердили присягою, що вони хрещені та не зв'язані ніякою перепоною. ²⁾

Канон 10

§ 1. Парох, управнений благословити подружжя, має передтим у відповідний час старанно прослідити, чи не стойть щонебудь на перешкоді заміреному заключенню подружжя.

§ 2. Він має запитати нареченого і наречену, навіть окремо але обережно, чи вони не зв'язані якоюсь перепоною, чи вони, а зокрема жінка, дають свою добровільну згоду на подружжя, та чи вони задовільно обучені в правдах християнської віри, хіба що те останнє питання являлося б зйдим з уваги на якість осіб. ³⁾

§ 3. Обов'язком місцевого Ієрарха є видати подрібні приписи, як парох має переводити таке прослідження.

¹⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до східних Владик), 22 серпня 1890 р.; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 6, 7, 20—25; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. III, §§ 34, 35, 36.

Кан. 9. — Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш 1872 р., тит. V, гл. VIII, II, 5; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 12, точка VI.

²⁾ Св. Конгр. для Пощар. Віри, письмо (до Нікопольського Владики), 25 січня 1817 р.

Кан. 10. — Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 2, IV; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 27; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 12, точки IV, VI, VII.

³⁾ Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 2, V; Синод Греко-Мелхітів в Аїн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 3; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. III, 12.

Канон 11

§ 1. Якщо хрещення не було уділене на власній території пароха, він має вимагати свідоцтва хрещення від обох сторін, або, у випадку подружжя за розрішенням від перепони нерівного богопочитання, тільки від католицької сторони.

§ 2. Католики, що ще не прийняли святої Тайни Миропомазання, мають її прийняти, якщо це можуть зробити без великої невигоди, перед допущенням до подружжя.

Канон 12

Парох має оголосити прилюдно, якщо так приписує помісне право, хто з ким заміряє заключити подружжя.⁴⁾

Канон 13

§ 1. Оповіді має голосити власний парох наречених.⁵⁾

§ 2. Якщо сторона осягнувши зрілий вік перебувала на іншому місці шість місяців, парох має представити справу Ієрархові, а він, по своїй розважності, або вимагатиме, щоб там виголошено оповіді, або доручить зібрати інші докази чи познаки вільного стану.⁶⁾

§ 3. Якщо було б будь-яке підозріння, чи часом не затягнено перепони, навіть коли б час перебування був коротший, парох має звернутися до Ієрарха, а він не повинен дозволити заключити подружжя, поки не буде усунене підозріння за приписом § 2.

Канон 14

Оповіді мають бути гоношенні в три чергові неділі чи інші приказані свята, в церкві, під час богослужб, на які сходиться багато народу.⁷⁾

⁴⁾ Св. Конгр. для Помир. Віри, декрет 6 жовтня 1863 р., Д. а. — Синод Сергія, Патріярха Маронітів, 18 вересня 1596 р., кан. XIV; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8.

Кан. 13. — Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, II, 3; 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. III, §§ 28, 29, 30; Синод Українців у Замості 1720 р., тит. III, § 8.

⁵⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до східних Владик), 22 серпня 1890 р., точка 2.

⁶⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до східних Владик), 22 серпня 1890 р., точка 2.

⁷⁾ Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, II, 3; 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. III, § 27; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8.

Канон 15

Місцевий Ієрарх може для своєї області заступити оповіді публичною вивіскою імен наречених на дверях парохіяльної або іншої церкви протягом принаймні вісімох днів, однак так, щоб виродовж того часу припадали два приказані святкові дні.

Канон 16

Не голосити оповідей подруж, що заключаються за розрішенням від перепони нерівного богоочітання або мішаного віровизнання, хіба що Ієрарх, по своїй розважності і так щоб не було згіршення, вважатиме за відповідне на них дозволити, якщо тільки було дане передтим Апостольське розрішення, при чому залишається в силі припис кан. 32, і не буде згадувана релігійна приналежність некатолицької сторони.⁸⁾

Канон 17

Перед заключенням подружжя усі вірні обов'язані виявити парохові або місцевому Ієрархові перепони, які були б їм відомі.

Канон 18

§ 1. Власний місцевий Ієрарх може по своїй розважності розрішувати, з законної причини, від голошення оповідей теж у чужій єпархії.

§ 2. Якщо було б більше власних Ієрархів, розрішувати може той, у якого єпархії заключається подружжя; а якщо подружжя заключається поза їх власними єпархіями, котрійнебудь з власних Ієрархів.

Канон 19

Якщо інший парох перевів прослідження або виголосив оповіді, він негайно повинен урядовим письмом повідомити про їх вислід пароха, який має благословити подружжя.

8) Св. Конгр. для Помір. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1850 р.: „Quod si...” — Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. IX, Про мішані подружжя.

Кан. 18. — Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. IV, розд. I, гл. IV, § 42.

Канон 20

§ 1. Нехай парох по закінченні прослідженъ і по виголошенні оповідей не благословить подружжя, поки не одержить усіх конечних документів, а крім цього, поки не пройшло три дні від останньої оповіді, хіба що розумна причина вимагала б що інше.

§ 2. Якщо впродовж шістьох місяців не заключено подружжя, оповіді треба напово голосити, хіба що місцевий Ієарх був би іншої думки.³⁾

Канон 21

§ 1. Коли постав сумнів, чи не існує якась перепона:¹⁰⁾

1-е. Парох має докладніше справу прослідити, переслухуючи під присягою принаймні двох віродостойних свідків, коби тільки по йшло про перепону, якої виявлення спричинило б неславу для сторін, як теж і самі сторони, якщо де було б конечним;

2-е. Має голосити чи докінчити оповіді, якщо сумнів постав перед започаткуванням чи закінченням оповідей;

3-е. Не звернувшись за вказівками до Ієарха не повинен благословити подружжя, якщо не без підстави уважає, що сумнів ще існує.

§ 2. Коли відкрито певну перепону:

1-е. Якщо перепона тайна, парох повинен голосити чи докінчити оповіді, а справу, промовчуючи імена, передати місцевому Ієархові чи Священній Пенітенціярії;

2-е. Якщо перепона явна і виявилася перед голошенням оповідей, нехай парох дальше нічого не робить так довго, поки перепона не буде усунена, хоча знав би, що уділено розрішення тільки для внутрішнього судища; якщо перепона виявилася після голошення першої або другої оповідей, парох має докінчити голошення оповідей, а справу передати Ієархові.

Кан. 20.—Св. Конгр. для Попир. Віри, декр. 15 березня 1790 р., точка XV.

³⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до східніх Владик), 22 серпня 1890 р., точка 6.

Кан. 21. — Св. Конгр. для Попир. Віри, декр. 15 березня 1790 р., точка XV.

¹⁰⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Ап. Делегата Єгипту), 13 січня 1869 р.; (Царгородського), 2 квітня 1873 р.; інстр. (до східніх Владик), 22 серпня 1890 р., точки 3, 4, 8, 10, 11.

§ 3. Вкінці, як не виявилася ніяка перепона, ані сумнівна ані певна, парох, виголосивши оповіді, повинен допустити сторони до заключення подружжя.

Канон 22

За винятком випадку конечності, парох не повинен благословити подружжя неосілих, цебто таких, що не мають ніде осідку або нібиосідку, хіба що, повідомивши про справу Ієрарха або ним відноруччого священика, дістав би на це дозвіл.¹¹⁾

Канон 23

Нехай парох не занедбає повчити наречених, відповідно до різного стану осіб, про святість Тайни Подружжя, про взаємні обов'язки супругів та про обов'язки батьків супроти потомства; нехай теж настоює на тому, щоб наречені перед заключенням подружжя щиро висловідалися зі своїх гріхів і побожно прийняли Божественну Євхаристію.¹²⁾

Канон 24

Нехай парох дуже напоминає неповнолітніх, щоби не заключали подружжя без відома або проти розумної волі батьків; а якщо б вони відказалися, нехай не благословить їхнього подружжя, не звернувшись перед тим за вказівками до місцевого Ієрарха.¹³⁾

¹¹⁾ Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 12, точка VIII.

¹²⁾ Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 2, II; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 2; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Українців у Львові, 1891 р., тит. II, гл. VII, 5; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 12, точка V.

¹³⁾ Св. Конгр. для Пощир. Віри, інстр. 31 липня 1902 р., точка 9. — Св. Василій Вел., кан. 22, 38, 40, 42. — Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 2, I; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 19; Синод Греко-Мелхітів в Айн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 9; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1882 р., титул IV, розд. I, гл. III, § 33; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 3, точка 8.

ГЛАВА II

Перепони в загальному

Канон 25

Всі, яким право того не забороняє, можуть заключати подружжя.¹⁾)

Канон 26

§ 1. *Забороняюча* перепона це строгий заказ заключати подружжя; однак подружжя не стає неважним, якщо б його заключено всупереч перешоні.

§ 2. *Розриваюча* перепона і строго забороняє заключати подружжя і перепиняє, щоб його важко заключено.

§ 3. Перепона робить подружжя або недозволеним або неважним, хоч би вона заходила тільки з одної, котроїнебудь сторони.

Канон 27

Явною уважається перепона, що постає з прилюдної події або може бути доказана іншим способом у зовнішньому судищі; інакше вона є тайна.

Канон 28

§ 1. Тільки найвища церковна влада може вірогідно пояснювати, коли Боже право забороняє, а коли розриває подружжя.

§ 2. Тільки та ж сама найвища влада має право встановити для хрещених інші забороняючі або розриваючі перепони у виді загального або помісного закону.

Канон 29

§ 1. Місцеві Ієрархи можуть, в особливому випадку, заборонити подружжя кожному, хто в дану пору перебуває на їхній області, а своїм підданим теж і поза границями своєї області, але тільки на час, і то, якщо є справедлива причина, і так довго, як довго вона триває.²⁾)

) Визнання віри (на Синоді II в Ліоні), яке Михайло Палеолог представив Григорію X, 1274 р.—Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8.

Кан. 29. — Синод Вірмен, 1911 р., 577, 2-е.

2) Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараши, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. III, § 32; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 7, точка 6.

§ 2. Тільки Апостольський Престіл може долучувати до закazu розриваюче застереження.³⁾

Канон 30

Не признається звичаю, що впроваджує нову перепону або противиться існуючим перепонам.

Канон 31

§ 1. Перепони нижчого ступння є:

- 1-е. Кровне споріднення у шостому ступні бічної лінії;
- 2-е. Посвоячення, про яке мова в кан. 67, § 1, ч. 1, в четвертому ступні бічної лінії; а те, про яке мова в тому ж самому каноні § 1, чч. 2, 3, в кожному ступні;
- 3-е. Прилюдна пристойність у другому ступні;
- 4-е. Духовне споріднення;
- 5-е. Опікунство і законне споріднення, про які мова в кан. 71;
- 6-е. Злочин із чужоложства з обітницею або з намаганням подружжя, хоч би тільки через цивільний акт.

§ 2. Всі інші розриваючі перепони є вищого ступння.

Канон 32

§ 1. При тому як залишаються в силі ширші повновласті, що прислуговують місцевим Ієархам з привілею або з помісного права, місцеві Ієархи, а не Синекел (Генеральний Вікарій), хіба що має окреме уповноваження, можуть розрішувати, якщо за тим промовляє канонічна причина, власних підданих від забороняючих перепон, за винятком перепон мішаного віровизнання та обіту малої або простої схими, зложеного в чернецтві папського або патріяршого уставу, як теж від осьтаких розриваючих перепон:⁴⁾

³⁾ Св. Конгр. для Пошир. Віри (П. К.), 22 січ. 1629 р.

Кан. 32. — Синод Вірмен, 1911 р., 578; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, глава I, стаття V, XXIV; гл. III, стаття VIII, § 6, Про розрішення від розриваючих перепон; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 12, 14, 15, 16; частина III, глава IV, 30; Синод Греко-Мелхітів в Айн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 2; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1872 р., титул V, глава VIII, II, 5, е); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. IV, Про розрішення; Синод Українців у Львові, 1891 р., тит. II, гл. VII, 1; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 9, Про розрішення від розриваючих перепон; § 11, Про правила відносно прохання про подружнє розрішення та про форму його уділовдання.

⁴⁾ Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, IX; розд. III, гл. III, стаття IV, 1, II.

Канон 33

Якщо загрожує небезпека смерти, місцеві Ієрархи можуть, для заспокоєння совісти, і, відповідно до випадку, для узаконення потомства, розрішати і від форми, що її треба зберігати при заключенні подружжя, і від усіх та поодиноких перепон церковного права, чи то явних чи тайних, навіть многоократних, за винятком перепон святого чину пресвітерату і посвячення, про яке мова в каноні 68, § 1, в прямій лінії, після довершення подружжя, — своїх підданих, де вони не перебували б, і всіх, що в дану хвилю перебувають на їх області, але так щоб не було згіршення, і після зложення прийнятих запорук, коли розрішення уділюється від перепони нерівного богопочитання або мішаного віровизнання.^{“)}

Канон 34

§ 1. В тих самих умовах, про які мова в каноні 33, і тільки в випадках, коли неможливо дістатися до місцевого Ієрарха, такі самі повнослastі щодо розрішування мають і парох і сотрудник і священик, що благословить подружжя за приписом канону 89, ч. 2, і сповідник, та цей тільки для внутрішнього судима у чині святої Тайни Сповіді.

§ 2. В випадку, про який мова в § 1, вважається, що до Ієрарха неможливо дістатися, коли до нього можна звернутися тільки через телеграф або телефон.

Канон 35

§ 1. Місцеві Ієрархи можуть, при застереженнях поставлених при кінці канона 33, розрішати від усіх перепон, про які мова в каноні 33, у випадках, коли перепона виявиться або, коли вона, хоч була передтим знана, дійде до відома Ієрарха або пароха щойно тоді, як вже все приготоване до весілля і коли неможливо, без загрози великої шкоди, відложить подружжя до часу, поки надійде розрішення від Апостольського Престолу або, відносно перепон, від яких може розрішувати Патріярх, від Патріярха.

^{“)} Синод Вірмен, 1911 р., 579; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 6, 5; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 9, точка 1.

Кан. 34. — Синод Вірмен, 1911 р., 579; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 6, 5; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 9, точка 1.

Кан. 35. — Синод Вірмен, 1911 р., 578; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 6, 5; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 9, точка 1.

1-е. Від перепони кровного споріднення у п'ятому і шостому ступні бічної лінії;

2-е. Від перепони посвячення, про яку мова в кан. 67, § 1, ч. 1, в четвертому ступні бічної лінії, і від перепон, про які мова в тому самому каноні § 1, чч. 2, 3, в кожному ступні;

3-е. Від перепони прилюдної пристойності в другому ступні;

4-е. Від перепони духовного споріднення;

5-е. Від перепони законного споріднення і опікунства;

6-е. Поза патріархатами, від перепони віку, але не вище двох повних років.

§ 2. Кромі повновластей, про які мова в § 1 - при чому залишаються в силі ширші повновласті, що прислуговують Патріархові з привілею або з помісного права ... Патріарх може розрішувати: ³⁾

1-е. Від перепони віку, але не вище двох повних років;

2-е. Від перепони злочину, що про неї мова в кан. 65, ч. 1;

3-е. Від четвертого ступня кровного споріднення в бічній лінії;

4-е. Від перепони посвячення, що про неї мова в кан. 67, § 1, ч. 1, в другому і в дальшому ступні бічної лінії;

5-е. Від форми заключування подружжя у випадку, що про цього мова в кан. 90, § 1, ч. 2, однак з дуже важної причини.

§ 3. Власть, що її дано чи признано Патріархові в §§ 1, 2, Патріарх може виконувати над своїми підданими всюди, і над усіми вірними своєго обряду, що в дану пору живуть у патріархаті, хоч би вони не мали осідку чи нібіосідку у котрійнебудь єпархії патріархату.

§ 4. Розрішування від усіх інших перепон є застережене Апостольському Престолові.

§ 5. Якщо наречені належать до різних єпархій того самого обряду або до різних обрядів, треба просити розрішення у Іерарха нареченого, а якщо наречений некатолик, у Іерарха нареченої.

§ 6. Відпорученному для цілості справ не прислуговує властъ дальншого відпоручування, хіба що вона йому виразно уделена до поодиноких актів.

) Юлій III, булля *Cum nos perget*, 28 квіт. 1553; Пій IV, булля *Exigentibus metitis*, 1 серп. 1562 р.; Климент VIII, бреве *Christifidelium*, 17 серп. 1599 р.; Св. Конгр. Св. Офіціюм, 2 черв. 1718 р., Розв'язки сумнівів, які представив патріарх Кирило IV (V) Займ. — Синод Вірмен, 1911 р., 185; Ліванський Синод Маронітів, 1736 р., частина III, гл. IV, 2, 18.

§ 2. Ця повновласть має теж примінення до уваження вже заключеного подружжя, якщо через проволікання грозила б та ж сама небезпека і не ставало б часу звернутися до Апостольського Престолу або до Патріярха, відносно перепон, від яких він може розрішати.

§ 3. В тих самих умовах користуються тою повновластю всі, що про них мова в каноні 34, § 1, при тих-же застеженнях канона, однак тільки тоді, як випадок є тайний зі своєї природи або тайний лише на ділі, та неможливо дістатися, за приписом кан. 34, навіть до місцевого Ієрарха, хіба тільки з небезпекою нарушення таємниці.

§ 4. Повновластю, про яку мова в § 1, не відбирається Ієрархам власти розрішування від форми, що має бути зберігана при заключуванні подружжя, і від перепон церковного права, від яких Апостольський Престіл звичайно розрішує у випадках, коли трудно звернутися до Апостольського Престолу чи до наділеного конечною повновластю Легата Римського Архиєрея, а водночас у проволіканні лежала б небезпека великої шкоди.⁷⁾

Канон 36

Парох, сотрудник чи священик, що про нього мова в кан. 34, мають негайно повідомити Ієрарха, що вони уділили розрішення у зовнішньому судищі; це розрішення треба занотувати в книзі вінчаних.

Канон 37

Якщо реєскрипт Св. Пенітенціярії, або, в межах компетенції кожного з них, реєскрипт Патріярха чи місцевого Ієрарха, некаже чогось іншого, то розрішення від тайної перепони, уділене в нетайнственному внутрішньому судищі, треба занотувати в книзі, дбайливо зберіганий у тайному єпархіальному архіві, і тоді не треба вже іншого розрішення для зовнішнього судища, хоч би навіть опісля тайна перепона стала явною; однак нове розрішення є конечно, якщо попереднє уділено тільки у внутрішньому тайнственному судищі.⁸⁾

⁷⁾ Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. III, гл. III, стаття I, III, 2.

⁸⁾ Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фог'араш, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. IV, § 44.

Канон 38

§ 1. Якщо прохання про розрішення відіслано до Апостольського Престолу, то місцеві Ієрархи не користуються своїми повновластями, оскільки їх мають, хіба тільки з важкої і наглої причини, але в такому випадку нехай негайно повідомлять про те Апостольський Престол.

§ 2. Того самого нехай придержуються місцеві Ієрархи, підчинені Патріярхам, якщо прохання про розрішення відіслано до Патріярха.

Канон 39

§ 1. Хто має загальний дозвіл розрішати від якоїсь означеній перепони, може,—в випадках подруж, чи то вже заключених чи тих, які щойно будуть заключатись,—від неї розрішити, хоч би та перепона була многократна, хіба що в самому дозволі виразно іриписане щось інше.

§ 2. Хто має загальний дозвіл розрішати від більше перепон різного роду, чи то розриваючих чи забороняючих, може розрішати від тих перепон, навіть явних, якщо вони приходять в одному і тому самому випадку.⁹⁾

Канон 40

Якщо б з явною чи явними перепонами, від яких хтось може розрішати на основі дозволу, сходилася інша перепона, від якої не може розрішати, то за розрішенням від усіх перепон треба звернутися до Зверхника, що може розрішати від них усіх; однак, якщо перепона чи перепони, від яких він може розрішати, вийшли б на верх по одержанні розрішення від того ж Зверхника, тоді він може користуватися своїми повновластями.¹⁰⁾

Канон 41

Розрішенням від розриваючої перепони, уділеним чи то на основі звичайної влади чи на основі влади відпорученої загальним дозволом, але не дозволом у поодиноких випадках, уділюється також тим самим узаконення потомства, вже зrodженого або зачатого тими, кому уділюється розрішення, однак за винятком чужоложного і святотатського потомства.

Кан. 39. — Синод Вірмен, 1911 р., 580.

⁹⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, 18 серп. 1897 р.; Св. Конгр. для Поширення Віри, 31 берез. 1872 р.

¹⁰⁾ Св. Конгр. для Поширення Віри, листво (до Ап. Делегата Сирії), 10 трав. 1887 р. — Синод Вірмен, 1911 р., 580.

Канон 42

Розрішення від перепони кровного споріднення або посвячення, уділене у якомусь ступні є важне, хоч би навіть у проханні або в уділенні закралася помилка щодо ступнія, якщо тільки дійсний ступній є нижчий, або коли б навіть промовчано іншу перепону того самого роду в однаковому або нижчому ступні.

Канон 43

Розрішення від заключеного і недовершеного подружжя, уділене Апостольським Престолом, як також дозвіл на повторне вінчання на основі припущення про смерть супруга, даний навіть тими що нижче Апостольського Престолу мають до того владу, завжди містять в собі розрішення, якщо воно є потрібне, від перепони, про яку мова в кан. 65, ч. 1.

Канон 44

Розрішення, уділеного від перепони нижчого ступнія, не уневажнює ніяка хиба замовчання правди або заподання неправди, навіть тоді, як одинока причина для його осягнення, наведена в проханні, була б неправдива.

Канон 45

Розрішення від явних перепон, доручені Ієархові прохачів, має виконати Ієарх, що дав засвідчуоче письмо або переслав прохання до Апостольського Престолу чи до Патріярха, навіть тоді, коли б наречені в тому часі, як приходиться виконати розрішення, залишили осідок чи нібіосідок в його єпархії і переселилися до іншої з наміром більше не вертатися; однак він має повідомити про те Ієарха місця, в якому наречені бажають заключити подружжя.¹¹⁾

Канон 46

За винятком якогось дрібного датку з приводу канцелярійних витрат при розрішеннях для не убогих, місцеві Ієархи і їхні урядовці, не можуть, з відкиненням усякого противного

11) Св. Конгр. Св. Офіціюм, окр. письмо 20 лют. 1888 р., до 4, 5.

звичаю, дбамагатися ніякої заплати з нагоди уділеного розрішення, хіба що вони одержали б на те виразний дозвіл Апостольського Престолу або коли б так постановляли чи признавали одобрені Синоди; а якщо вони взяли заплату незаконно, то обов'язані її звернути.

Канон 47

Хто уділює розрішення на основі відпорученої влади, має в ньому виразно згадати про дозвіл Зверхника, що відпоручас.

ГЛАВА III

Забороняючі перепони

Канон 48

§ 1. Забороняє заключувати подружжя: ¹⁾

1-е. Прилюдний обіт повної чистоти, зложений у звичайній або малій схимі;

2-е. Приватний обіт дівства, повної чистоти, безженності, прийняття чернечого стану і прийняття піддияконату або вищого чину в тих обрядах, у яких клирики по прийнятті чину піддияконату обов'язані зберігати святу безженність.

§ 2. Ніякий обіт, за винятком торжественного, тобто зложеного у великій схимі, не розриває подружжя, хіба що Апостольський Престол установив би це для декого особливим приписом.

Канон 49

В тих краях, де за цивільним законом опікунство або законне споріднення, що постає з усиновлення, забороняє подружжя, подружжя є недозволене теж за канонічним правом. ²⁾

Канон 50

Церква всюди якнайстрогіше забороняє заключати подружжя двом хрещеним особам, з яких одна є католицької віри, а друга належить до єретицької або схизматицької секти;

Кан. 48. — Синод в Халкедоні, 451 р., кан. 15. — Синод Вірмен, 1911 р., 577, 4-е; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 3, II; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 9, V; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, II, 5; 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. III, § 21; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття, XV, § 7, точка 4.

¹⁾ Св. Василій Вел., кан. 44.

²⁾ Синод Вірмен, 1911 р., 571, 8-е; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, VIII; Ливанський Синод Маронітів в Аїн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 2. — Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, 1, 1, r); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 16.

а якщо заходить небезпека захистання у вірі католицького супруга або потомства, таке подружжя є заборонене вже самим Божим законом.³⁾

Канон 51

§ 1. Церква не розрішає від перепони мішаного віровизнання, хіба що:⁴⁾

- 1-е. Того вимагають слушні і поважні причини;
 - 2-е. Некатолицький супруг зложить запоруку, що буде усунена всяка небезпека захистання у вірі католицького супруга, а обє супруги зложать запоруку, що все потомство буде хрещене і виховуване тільки по католицьки;⁵⁾
 - 3-е. Існує моральна певність, що запоруки будуть виконані.
- § 2. Запорук треба з правила вимагати на письмі.

Канон 52

Католицький супrug обов'язаний розважно старатися про навернення некатолицького супруга.⁶⁾

Канон 53

§ 1. Хоч би Церква уділила розрішення від перепони мішаного віровизнання, то супруги не можуть, ні до ні після заклю-

³⁾ Синод у Халкедоні, 451 р., кан. 14; Лев XIII, енцикліка *Arcanum*, 10 лютого 1880 р.; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Коркирського Архиєпископа) 3 січня 1871 р., точка 3; інстр. (до всіх Владик східного обряду), 12 грудня 1888 р., точки 1—4; Св. Конгр. для Пощир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р. — Синод в Лаодикеї, 347—381 рр., кан. 10, 31; Трульський Синод, 691 р., кан. 72. — Синод Вірмен, 1911 р., 577, 5-е; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 3, IV; Синод Греко-Мелтіхів в Аїн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 1; Провінціальний Синод Румунів, в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. IX, Про мішані подружжя; 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. III, § 31; Синод Українців у Львові, 1891 р., тит. II, гл. VII, 4; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 7, точка 5.

Кан. 51.—Св. Конгр. Св. Офіціюм, декрет 13 січня 1932 р.; декрет 16 січня 1942 р. — Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 3, IV; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 7, точка 5.

⁴⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Коркирського Архиєпископа), 3 січня 1871 р., точка 3; інстр. (до всіх Владик східного обряду), 12 грудня 1888 р., точки 4—5; Св. Конгр. для Пощир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.

⁵⁾ Синод у Халкедоні, 451 р., кан. 14.

⁶⁾ Синод у Халкедоні, 451 р., кан. 14; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Коркирського Архиєп.), 3 січня 1871 р., точка 3; інстр. (до всіх Владик східного обряду), 12 грудня 1888 р., точка 5.—Синод в Лаодикеї, 347—381рр., кан. 31. — Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. 5, стаття XV, § 7, точка 5.

Кан. 53. — Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 7, точка 5, 4.

чення подружжя в обличчі Церкви, ні особисто ні через застуника, удаватися теж до некатолицького служителя, як виконуючого релігійні чинності, для зложення чи відновлення згоди на подружжя.⁷⁾

§ 2. Якщо парох певно знов би, що наречені порушать цей закон, або його вже порушили, нехай не благословить їх подружжя, хіба з дуже важних причин, і так, щоб не було згіршення та звернувшись перед тим за вказівками до Ієарха.⁸⁾

§ 3. Однак не забороняється супругам ставитися, якщо так наказує цивільний закон, теж перед некатолицьким служителем, як виконуючим службу тільки цивільного урядовця, і то тільки на те, щоб довершити цивільний акт з огляду на цивільні наслідки.⁹⁾

Канон 54

Ієархи та інші душпастири:

1-е. Нехай вірних відмовляють, що тільки можуть, від мішаних подруж;

2-е. Якщо не зуміють таких подруж припинити, нехай з усіх сил стараються, щоби їх не заключувано проти Божих і церковних законів;

3-е. Нехай дбайливо допильновують мішаних подруж, заключених чи то на їхній чи на чужій області, щоб супруги вірно виконували зложені обітниці.

Канон 55

§ 1. Треба теж відмовляти вірних від заключування подружжя з тими, що явно або покинули католицьку віру, хоч не перейшли до некатолицької секти, або вписалися до товариств осуджених Церквою.

⁷⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до всіх Владик східнього обряду), 12 грудня 1888 р., точка 7; Св. Конгр. для Пошир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.

⁸⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до всіх Владик східнього обряду), 12 грудня 1888 р., точка 8.

⁹⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до всіх Владик східнього обряду), 12 грудня 1888 р., точка 7.

Кан. 54. — Лев ХІІІ, енцикліка Arcanum 10 лютого 1880 р.; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Коркирського Архієп.), 3 січ. 1871 р., точки 6, 7; інстр. (до всіх Владик східнього обряду), 12 грудня 1888 р., точки 10 — 12; Св. Конгр. для Пошир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.

Кан. 55.—Св. Конгр. Св. Офіціюм, декрет 28 червня 1865 р., в окр. письмі Св. Конгр. для Пошир. Віри, (до Ап. Делегата і східніх Владик), 24 вересня 1867 р.

§ 2. Нехай парох не благословить згаданих подруж, хіба що звернувся за вказівками до Іерарха, а цей, зваживши всі обставини, могтиме йому дозволити поблагословити подружжя, як того тільки вимагає поважна причина і якщо Іерарх, за своєю розумною оцінкою, уважає, що доволі забезпечені католицьке виховання всього потомства й усунення небезпеки захистання у вірі другого супруга.

Канон 56

Якщо явний грішник або відомо обложений церковною карою відказувався б перед тим приступити до святої Тайни Сповіді або примиритися з Церквою, парох не повинен благословити його подружжя, хіба що вимагала б цього важна причина, з якою, якщо це можливе, повинен звернутися до Іерарха.

ГЛАВА IV

Розриваючі перепони

Канон 57

§ 1. Мужчина перед шістнадцятим скінченим, жінка перед чотирнадцятим теж скінченим, роком життя, не можуть заключити важного подружжя.¹⁾

§ 2. Хоч подружжя, заключене по згаданому віці, було б важне, то все ж таки душпастирі повинні старатися від нього відтягати молодих, що ще не осягнули віку, в якому, за прийнятими звичаями країни, водиться заключати подружжя.

Канон 58

§ 1. Попереджаюча і постійна статева неміч, чи то з боку чоловіка чи з боку жінки, чи то відома другому супругові чи ні, чи то абсолютна чи релятивна, розриває подружжя на основі самого природного права.²⁾

§ 2. Якщо перепона статевої немочі є сумнівна, чи то сумнівністю права чи сумнівністю факту, не треба забороняти подружжя.

§ 3. Неплідність ані не розриває подружжя, ані його не забороняє.

Кан. 57. — Синод Вірмен, 1911 року, 571, 1-е; Александрійський Синод Конгр., 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, V; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 9, VI; Синод Греко-Мелхітів в Аїн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 4; Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, а); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 4, ц); Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 5. — Інститут. 1, 10, пр.; Дір. 23, 2, 4; Корп. 5, 60, 3; Василіка 28, 4, 3.

1) Св. Конгр. для Пошири. Віри, інстр. 31 липня 1902 р. точка 9. — Св. Нерзес з Гляетсі, Вірменін, 1166 р.; Синод Сергія, патріярха Маронітів, 18 вересня 1596 р. кан. XIII.

2) Сикст V, письмо Cum frequenter, 27 червня 1588 року; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р. тит. VI, стаття 5.

Кан. 59. — Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р., тит. VI, стаття 4. — Трульський Синод, 691 р., канон 93. — Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8.

Канон 59

§ 1. Неважно намагається заключити подружжя той, хто зв'язаний подружнім союзом попереднього, хоч би недовершеної, подружжя, при чому залишається в силі привілей віри.³⁾

§ 2. Хоч би навіть попереднє подружжя було неважне або з якоїнебудь причини розв'язане, то нового не вільно заключати поки законно і певно не буде відомо, що попереднє подружжя є піяке або розв'язане.⁴⁾

Канон 60

§ 1. Ніяким є подружжя нехрещеної особи, заключене з хрещеною особою.⁵⁾

§ 2. Якщо в часі заключення подружжя сторона загально уважалася хрещеною, або якщо її хрещення було сумнівне, треба, за приписом кан. 3, обстоювати важність подружжя, поки не буде певно доказане, що одна сторона є хрещена, а друга нехрещена.

Канон 61

Те, що для мішаних подружжь приписане в канонах 50—54, треба примінити теж до подружжя, яким стойти на перешкоді перепона нерівного богопочитання.⁶⁾

³⁾ Тридентський Собор, зібрання XXIV, Про подружжя, кан. 7; Про пе-реобнову подружжя, кан. 1; Евген IV (на Синоді у Флорентії), констит. Exsultate Deo, 22 листоп. 1439, § 16; Венедикт XIV, письмо Super ad nos, 16 берез. 1743 р., Визнання віри, приписане Маронітам; Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лют. 1880 р.; Св. Конгр. для Попир. Віри, інстр. (до Царгород. Ап. Вікар.), 1 жовтня 1785 р.; інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.; інстр. 31 лип. 1902 р., точка 9.—Апост. канони, 48; Синод в Картахіні, 419 р., кан. 105; Трульський Синод, 691 р., кан. 87; Св. Василій Вел., кан. 9, 46, 48, 77; Тимотей Александрийський, питан. 15.

⁴⁾ Лукій III, письмо Dominus ac Redemptor noster, 1181-5 р.; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Ап. Дел. Єгипту), 13 січ. 1861 р.; інстр. (до східних Владик), 22 серп. 1890 р., точка 11.—Св. Василій Вел., кан. 31, 36.

⁵⁾ Синод у Халкедоні, 451 р., кан. 14; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до всіх Владик східного обряду), 12 груд. 1888 р., точка 1.—Трульський Синод, 691 р., кан. 72. — Синод Вірмен у Партає, 771 р., кан. 11; Синод Вірмен, 1911 р., 571, 10-е; Александрийський Синод Коптів, 1898 р., розділ II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, XIII; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р.; частина II, гл. XI, 8, VII, 17; Синод Греко-Мелхітів в Аль-Траз, 1835 р., канон 7, точка 1; Провіндіальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. XIII, I, i; 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 10; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 14.

⁶⁾ Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лют. 1880 р.; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до всіх Владик східного обряду), 25 груд. 1888 р.; декр. 13 січ. 1932.

Канон 62

§ 1. Неважно намагаються заключити подружжя клирики, що поставлені у вищому чині.⁷⁾

§ 2. Піддияконатові, так як і вищим чинам, надається силу розривати подружжя.⁸⁾

Канон 63

Неважно намагаються заключити подружжя ченці, зв'язані торжественною або великою схимою, як і ті, що поза великою схимою зложили обіт чистоти, до якого Апостольський Престол особливим приписом додав силу розривати подружжя.⁹⁾

Канон 64

§ 1. Між мужчиною, що пірвав жінку, і жінкою, яку він пірвав з заміром подружжя, не може заіснувати ніяке подружжя, як довго вона залишається під його властю.

Кан. 62. — Бенедикт XIV, конст. *Etsi pastoralis*, 26 трав. 1742 р., § VII, точка XXVII; інстр. *Eo quamvis tempore*, 4 трав. 1745 р., § 34, 38 сл.; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р., тит. VII, стаття 5, „Окрема заввага“; Св. Конгр. для Пошир. Віри, інстр. 31 лип. 1902 р., точка 8. — Трульський Синод, 691 р., кан. 3, 6, 26; Св. Василій Вел., кан. 27; Тимотей Александрійський, питання 22, 23; Теофіль Александрійський, кан. 13. — Синод Вірмен, 1911 р., 571, 4-е; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, XI; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, IX; гл. XIV, 35; частина III, гл. II, 3; Провінційський Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. VII, гл. V, Про друге подружжя клириків, поставлених у святих Чинах; 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 11; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 8.

) Св. Конгр. Св. Офіціюм, декр. 3 черв. 1635 р., до 1 і 2; 3 серп. 1650 р., до 1; 29 січ. 1660 р.; доруч. 5 трав. 1660 р.; (Г. К.), 28 серп. 1669 р., точка 1; Св. Конгр. для Пошир. Віри (П. К.) 18 вересня 1629 р.; письмо (до Фогарашського Генер. Вікар.), 5 лют. 1746 р.; письмо (до Алльба-Юлійського і Фогарашського Митроп.), 31 трав. 1892 р.; — Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XIV, 35.

) Св. Лев Великий, письмо *Quanta fraternitati*, 446 р.: „Nam cum“; Св. Конгр. для Пошир. Віри (П. К.) 18 вересня 1629 р.; інстр. (до Фогарашського і Алльба-Юлійського Архиєп. грецького обряду), 24 берез. 1858 року; „Qui germanam“. — Трульський Синод, 691 р., кан. 13. — Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина III, гл. II, 3.

) Синод у Халкедоні, 451 р., кан. 16; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р., титул VI, стаття 5: „Окрема заввага“. — Трульський Синод, 691 р., кан. 44.

§ 2. Якщо однак пірвана, відділившиесь від того, хто її пірвав, і знайшовшиесь у безпечному і свободному місці, згодиться вийти за нього заміж, перепона уступає.

§ 3. Щодо неважності подружжя, пірванню рівняється насильне задержання жінки, тобто, коли мужчина, з заміром подружжя, насильно задержує жінку в місці, де вона перебуває, або куди вона свободно прибула.

Канон 65

Не можуть важно заключити подружжя:

1-е. Ті, що в часі того самого важного подружжя допустилися між собою чужоложства і собі взаємно обіцяли заключити подружжя, або й намагалися його заключити хоч би тільки цивільним актом.¹⁰⁾

2-е. Ті, що рівнож в часі того самого важного подружжя допустилися між собою чужоложства і хтось з них вбив супруга.¹¹⁾

3-е. Ті, що спільним фізичним або моральним вчинком, на віть без чужоложства, заподіяли смерть супругові.¹²⁾

Канон 66

§ 1. У прямій лінії кровного споріднення подружжя є неважне між усіма як законними так і природними предками і потомками.

Кан. 65. — Синод Вірмен, 1911 року, 571, 11-е; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, XV; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, VI; Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогарал, 1872 р., титул V, гл. VIII, I, к; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., глава V, стаття XV, § 8, точка 16.

¹⁰⁾ Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II § 12.

¹¹⁾ Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 12.

¹²⁾ Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 12.

Кан. 66 §§ 1—3. — Св. Николай I, письмо Ad consulta vestra, 866 р., „Про споріднення“; Климент VIII, бреве Christifidelium, 17 серп. 1599 р.; Св. Конір. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р., тит. VI, стаття I. — Синод Вірмен, 1911 р., 571, 5-е; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, VIII; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, IV; Синод Греко-Мелхітів в Аїн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 2; Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, 2, а); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 14; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 10.

§ 2. У бічній лінії воно є неважне аж до шостого ступня включно, однак так, що подружня перепона стільки разів помножується, скільки разів помножується спільний пень. ¹³⁾

§ 3 Ніколи не можна дозволяти на подружня, якщо існує якийсь сумнів, чи сторони є кровноспоріднені в будь-якому ступні прямої лінії або в другому ступні бічної лінії.

§ 4. 1-е. Кровне споріднення обчисляється за лініями і ступнями; ¹⁴⁾

2-е. У прямій лінії є стільки ступнів, скільки є осіб, віднявши пень; ¹⁵⁾

3-е. У бічній лінії є стільки ступнів, скільки осіб в обох вітках, віднявши пень.

Канон 67

§ 1. 1-е. Посвоячення, про яке мова в кан. 68, § 1, розриває подружня у прямій лінії в кожному ступні; у бічній лінії, аж до четвертого ступня включно; ¹⁶⁾

2-е. Посвоячення, про яке мова в кан. 68, § 2, розриває подружня аж до четвертого ступня включно;

3-е. Посвоячення, про яке мова в кан. 68, § 3, розриває подружня в першому ступні.

§ 2. Перепона посвоячення, про яке мова в кан. 68, ч. 1, помножується:

¹³⁾ Трульський Синод, 691 р., кан. 54; Тимотей Александрійський, питан. 22. -- Кан. Синод Вірмен у Шагаліван, 446—47 рр., кан. 13; Акти Синоду Вірмен у Сіс, 1342 р.

¹⁴⁾ Синод Вірмен, 1911 р., 571, 5-е; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 8, IV; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 10. — Діг. 38, 10, 9.

¹⁵⁾ Інститут. 3, 6, пр. 1, 2, 7; Діг. 38, 10, 1; Діг. 38, 10, 10, 9, 10 і 11.

Кан. 67. — Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик ехідніх обрядів), 1883 р., тит. VI, стаття 1. — Св. Никифор царгородський, кан. 153. — Синод Вірмен, 1911 року, 571, 6-е; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, IX; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, V; Синод Греко-Мелхітів в Аїн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 2; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, м, а); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 17 а); Синод Українців у Замости, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V стаття XV, § 8, точка 12.

¹⁶⁾ Климент VIII, бреве Christifidelium, 17 серпня 1599 р. -- Синод у Новокесарії, 314-325 рр., кан. 2; Трульський Синод, 691 р., кан. 54; Св. Василій Вел., кан. 23, 76, 87; Тимотей Александрійський, питан. 11; Теофіль Александрійський, кан. 5; Св. Никифор Царгородський, кан. 81.

1-е. Скільки разів помножується перепона кровного споріднення, з якого посвоячення випливає;

2-е. Через друге або дальнє подружжя, заключене з кровноспорідненим помершого супруга.

Канон 68

§ 1. 1-е. Посвоячення з двох родів постає з важного хоч би недовершеного подружжя; ¹⁷⁾

2-е. Існує між котримнебудь супругом і кровноспорідненими другого супруга;

3-е. У якій лінії і в якому ступні хтось є кровноспоріднений з котримнебудь супругом, у такій самій лінії і в такому самому ступні він є з другим супругом посвоячений.

§ 2. 1-е На основі помісного права, посвоячення з двох родів, про яке мова в § 1, ч. 1, постає теж між кровноспорідненими мужа і кровноспорідненими жінки; ¹⁸⁾

2-е. Воно обчисляється так, що стільки є ступнів, скільки виносить збірне число ступнів кровного споріднення, якими обе посвоячені віддалені від тих супругів, з яких подружжя постає посвоячення.

§ 3. 1-е. На основі помісного права, посвоячення постає крім того ще і з трьох родів, себто з двох важких, хоч би недовершених, подруж, якщо дві особи заключають подружжя: а) одна за другою, з тою самою третьою особою, після розв'язання подружжя або б) з двома особами, між собою кровноспорідненими;

2-е. Посвоячення з трьох родів затягає котрійнебудь супруг з тими, що є, з іншого подружжя, посвоячені з другим супругом посвояченням з двох родів;

3-е. Те посвоячення, між котримнебудь супругом і посвояченими другого супруга, обчисляється так, що посвоячені мужа з іншого подружжя посвояченням з двох родів, є в тому самому ступні посвоячені жінки з трьох родів, і навпаки;

¹⁷⁾) Апост. канони, кан. 19. - . Синод Вірмен, 1911 року, 571, 6-е; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, V; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, н, а) г); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 17, а) г); Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 12. — Діг. 38, 10, 4, 3 і 8; 38, 10, 4, 5; 38, 10, 6; 38, 10, 7 і 8; 38, 10, 10 пр.

¹⁸⁾) Трульський Синод, 691 р., кан. 54. — Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, н, б); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 17, в).

4-е. Скільки разів те посвячення заходить теж між кровноспорідненими одного і посвяченими другого супруга, воно обчисляється так, що стільки є ступнів, скільки виносить збірне число ступнів і кровного споріднення і посвячення з двох родів, якими обое посвячені віддалені від супругів, що з їх подружжя постає посвячення.

Канон 69

Перепона прилюдної пристойности постає з неважного, чи довершеного чи недовершеного, подружжя і з відомого чи явного наложництва; вона розриває подружжя в першому і другому ступні прямої лінії між мужем і кровноспорідненими жінки, і навпаки.¹⁹⁾

Канон 70

§ 1. Те духовне споріднення розриває подружжя, про яке мова в § 2.

§ 2. 1-е. З хрещення затягають духовне споріднення хре-
сні батьки з похресником чи похресницею і їх батьками;²⁰⁾

2-е. Якщо хрещення повторюється під умовою, то хресні батьки не затягають духовного споріднення, хіба що знову були б ті самі.

¹⁹⁾ Климент VIII, бреве Christifidelium, 17 серпня 1599 року; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р., тит. IV, стаття 2. — Синод Вірмен, 1911 р., 571, 7-е: Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. III, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, XIII; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, XI; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія -Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, н); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 18; Синод Українців у Замості, 1720 року, тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл V, стаття XV, § 8, точка 13.

Кан. 70.—Св. Николай I, письмо Ad consulta vestra, 866 р.; Климент VIII, бреве Christifidelium, 17 серпня 1599 р.; Венедикт XIV, конст. Etsi pastoralis, 26 травня 1742 р., § VIII, точка VI; Свящ. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р., тит. VI, стаття 1; письмо (Львівська Українська Архиєпархія), 29 квітня 1894 р.; Св. Конгр. для Поширен. Віри (Г. К.) до Фогарашського Архиєп., 25 червня 1897 р., число 6872.—Трульський Синод, 691 р., кан. 53; Св. Никифор Царгородецький, кан. 124, 185.—Синод Вірмен, 1911 р., 9-е; 571, Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття II, XXVII; розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, XIII; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, IV; Синод Греко - Мелхітів в Аїн - Траз, 1835 р., кан. 7, точка 2; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія -Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, 1, в); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 15; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, ст. II, 3, XXII; гл. V, ст. XV, § 8 т. 11.

²⁰⁾ Св. Конгр. Св. Офіціюм (до Mісіонерів Єгипту), 9 груд. 1745 р.; Св. Конгр. для Поширен. Віри (Правила для коптійських духовників), 15 березня 1790 р., точка XI.—Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. II, 10; Синод Греко-Мелхітів в Аїн-Траз, 1835 р., кан. 1, точка 4; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 1.

Канон 71

Ті, що за цивільним законом уважаються не здатними заключити між собою подружжя через опікунство або через законне споріднення, що постає з усиновлення, не можуть і за канонічним правом важко заключити між собою подружжя.²¹⁾

²¹⁾ Синод Вірмен, 1911 р., 571, 8-е; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, VIII; Ліванський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, IV; Синод Греко-Мелхітів в Аїн-Траз, 1835 р., кан. 7, точка 2; Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, 1, г; 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 16; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 11.—Інститут. 1, 10, 1, 2 і 3.

ГЛАВА V

Згода на подружжя

Канон 72

§ 1. Подружжя постає через згоду сторін, законно виявлену між правоздатними особами; вона не може бути засту-
плена ніякою людською владою.¹⁾

§ 2. Згода на подружжя — це акт волі, яким одна і друга
сторона передає і переймає право до тіла, постійне і ви-
ключче, щодо актів, які самі собою є відповідні до роженні
потомства.²⁾

Канон 73

§ 1. Щоби могла заіснувати згода на подружжя, мусять ті,
що заключають подружжя, принаймні знати те, що подруж-
жя це постійний союз між мужем і жінкою для роженні
дітей.

§ 2. Таке незнання після дозріlosti не припускається.

Канон 74

§ 1. Помилка щодо особи робить подружжя неважним.

§ 2. Помилка щодо якости особи, навіть якби була причиною договору, розриває подружжя тільки тоді:

1-е. Якщо помилка щодо якости переходить в помилку щодо особи;

2-е. Якщо вільна особа заключає подружжя з особою, яку вважає вільною, а вона навпаки є рабом у властивому розумінні рабства.³⁾

Кан. 72. — Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8, — Діг. 23, 2, 2.

¹⁾ Венедикт XIII, 1341 р., осуджена 100-а гадка Вірмен; Евген IV (на Синоді у Флорентії), конст. Exsultate Deo, 22 листоп. 1439 р.; Св. Конір для Пощир. Віри, інстр. (до Царгородського Ап. Вік.), 1 жовтня 1785 р.

²⁾ Св. Конір. для Пощир. Віри, інстр. (до Царгородського Ап. Вік.), 1 жовтня 1785 р.

³⁾ Св. Василій Вел., кан. 40, 42. — Синод Вірмен, 1911 р., 568; Александровський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, III; Ліванський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 8, II; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 4.

Канон 75

Звичайна помилка щодо одності або нерозривності чи таїнственої гідності подружжя не нарушує згоди на подружжя навіть тоді, як є причиною заключення подружжя.⁴⁾

Канон 76

Знання або переконання, що подружжя є неважне, ще не виключає конечно згоди на подружжя.⁵⁾

Канон 77

§ 1. Завжди приймається, що внутрішня згода волі відповідає словам або знакам, вжитим при заключенні подружжя.⁶⁾

§ 2. Однак, якщо котранебудь або одна і друга сторона позитивним актом волі виключала б саме подружжя або всяке право до подружнього акту, або будь-яку суттеву прикмету подружжя, вона неважко заключає подружжя.⁷⁾

Канон 78

§ 1. Неважне є теж подружжя, заключене під примусом або під великим, ззовні і несправедливо завданим страхом в цілі вимушення згоди.⁸⁾

§ 2. Ніякий інший страх, хоч би він був причиною договору, не потягає за собою неважності подружжя.

Канон 79

§ 1. До важного заключення подружжя вимагається, щоб ті, що заключають подружжя, були приявні, чи то самі особисто, чи через заступника.

⁴⁾ Св. Конігрег. для Попир. Віри, інстр. (до Царгородського Ап. Вік.), 1 жовтня 1785 р.

⁵⁾ Св. Конігрег. для Попир. Віри, інстр. (до Царгородського Ап. Вік.), 1 жовтня 1785 р.

⁶⁾ Св. Конігрег. для Попир. Віри, інстр. (до Царгородського Ап. Вік.), 1 жовтня 1785 р.

⁷⁾ Св. Конігрег. для Попир. Віри, інстр. (до Царгородського Ап. Вік.), 1 жовтня 1785 р.

⁸⁾ Св. Конігр. Св. Офіціюм, інстр. (до Владик східних обрядів), 1883 р., тит. VI, стаття 3; — Синод Вірмен, 1911 р., 569; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, IV; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частиця II, гл. XI, 8, VIII; Провінціальний Синод Румунів в Алльба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, I, д); 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 5 б); Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 8, точка 3.

Кан. 79. — Синод Вірмен, 1911 р., 563.

§ 2. Наречені мають заявити згоду на подружжя словами; і не вільно їм вживати рівновартних знаків, якщо можуть говорити. ⁹⁾

Канон 80

§ 1. Не можна заключати подружжя через заступника, хіба що місцевий Ієрарх в окремому випадку дав би на це дозвіл на письмі. ¹⁰⁾

§ 2. Місцевий Ієрарх може дати цей дозвіл тільки в випадку конечності, цебто тоді, коли ті, що заключають подружжя, не можуть з важкої причини явитися перед священиком об обоє разом.

Канон 81

§ 1. При тому як залишаються в силі додатково дані єпархіальні постанови, для важного заключення подружжя через заступника вимагається окремого уповноваження на його заключення з точно означену особою, підписаного уповноважником і або парохом чи Ієрархом того місця, в якому дається уповноваження, або священиком, котримнебудь з них обох відпорученим, або принаймні двома свідками.

§ 2. Якщо уповноважник не вміє писати, то це треба значити в самому уповноваженні і додати ішого свідка, що теж має підписати вірчий лист; інакше уповноваження є неважне.

§ 3. Якщо уповноважник відкликав уповноваження або збожеволів раніше ніж заступник заключив в його імені подружжя, подружжя є неважне, хоч би навіть того не зпав чи то заступник, чи друга заключаюча сторона.

§ 4. На те, щоб подружжя було важне, заступника має назначити сам уповноважник, а заступник має сам особисто виконати свою чинність.

Канон 82

§ 1. На те, щоб подружжя через заступника було важно заключене, треба зберегти приписи кан. 85 і 86.

⁹⁾ Евген IV (на Синоді у Флорентії), конст. Exsultate Deo, 22 листоп. 1439 р. § 16.

¹⁰⁾ Синод Вірмен, 1911 р., 563; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 29.

Кан. 81. — Синод Вірмен, 1911 р., 563; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 29; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., глава V, стаття XV, § 3, точка 7.

§ 2. Нехай супруги, як тільки будуть разом, не занедбають прийняти благословення, про яке мова в кан. 91, від священика, назначеного за приписом тих канонів.

Канон 83

Не можна заключати подружжя під умовою.¹¹⁾

Канон 84

Хоч би подружжя було неважко заключене з огляду на непропону, то припускається, що дана згода триває дольше, доки не буде відомо про її відкликання.

¹¹⁾ Синод Вірмен, 1911 р., 564-567; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. II, § 5 д).

ГЛАВА VI

Форма заключування подружжя

Канон 85

§ 1. Тільки ті подружжя є важні, що заключаються священим обрядом перед парохом чи місцевим Ієрархом або перед священиком, якому котрийсь з них обох дав власті поблагословити подружжя, і принаймні перед двома свідками, однак за приписами наступних канонів і при збереженні винятків, про які мова в канонах 89, 90.¹⁾

§ 2. З огляду на наслідок, що про нього мова в § 1, священим уважається обряд через те, що священик бере участь при подружжю і його благословить.

Канон 86

§ 1. Парох і місцевий Ієрарх важно благословлять подружжя:

1-е. Щойно від дня, у якому законно перейняли повну управу парохії чи єпархії або тільки виконування обов'язків, хіба що вони були б судово викляті чи обложені інтердиктом чи завішенні в обов'язках або за таких проголошенні;

2-е. Тільки в межах своєї області, без огляду на те, чи наречені є їх піддані чи ні, коби вони тільки були їхнього обряду;

Кан. 85.—Св. Николай I, письмо Ad consulta vestra, 866 р.; „Consuetudinem”; Климент VIII, інстр. Sanctissimus, 31 серп. 1595 р., § 5; Св. Конгр. Св. Офіціюм, 5 серп. 1846 р.; Св. Конгр. для Помир. Віри, інстр. (до Царгородського Ап. Вік.), 1 жовт. 1785 р.; письмо (до Нікопольського Владики), 11 січня 1817 р. — Св. Никифор Царгородський, кан. 90, 199. — Синод Сергія, патріярха Маронітів, 18 верес. 1596 р., кан. XIV; Синод Вірмен, 1911 р., 575; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 4, XVI; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 8, XII і 28; частина III, гл. III, 2, X; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараши, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. III, § 23, 24, 25; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 12, Про благословлення подружжя і його обряди.

¹⁾ Св. Конгр. для Помир. Віри (Для справ ехідного обряду), декрет 18 серп. 1913 р., стаття 36; декрет 17 серп. 1914 р., стаття 30; декрет 27 березня 1916 р., стаття 17; Св. Конгр. для Східної Церкви, декрет 1 березня 1929 р., стаття 39; декрет 4 травня 1930, стаття 45.

Кан. 86. — Синод Українців у Львові, 1891 р., тит. II, гл. VII, 3.

3-е. Коби тільки запитали наречених про згоду на подружжя і її прийняли непримушенні ані насиллям ані великим страхом.

§ 2. Подружжя вірних різних обрядів важно благословить той місцевий Ієрарх і парох, що за приписом § 3, чч. 2 — 4, є іхнім власним Ієрархом або парохом.

§ 3. 1-е. Кожний набуває власного пароха і Ієрарха свого обряду, якщо інакше не постановлено, через осідок чи нібусі осідок;²⁾

2-е. Якщо вірні якогось обряду не мали б власного пароха, то їх Ієрарх має назначити для їхньої душпастирської опіки пароха іншого обряду після того, як одержав на це згоду Ієрарха того пароха, якого він хоче назначити;³⁾

3-е. Поза областю власного обряду, якщо немає Ієрарха того обряду, власним Ієрархом треба вважати Ієрарха місця. Якщо їх є більше, то власним Ієрархом треба вважати того, котрого назначив Апостольський Престол або, за одержаною від нього згодою, Патріарх, якщо за помісним правом є йому доручена опіка над вірними його обряду, що перебувають поза межами патріархатів;⁴⁾

4-е. Власним парохом або Ієрархом пеосілого є його обряду парох або Ієрарх того місця, в якому неосілій в дану хвилю перебуває; якщо не було б пароха або Ієрарха його обряду, треба зберегти приписи, подані в чч. 2, 3;

²⁾ Іннокентій III (на IV, Лятер. Синоді), гл. IX: *Quoniam in plerisque*.

³⁾ Пій IX, промова *Probe noscitis*, 3 липня 1848 р.; Лев XIII, апост. письмо Orientalium, 30 листопада 1894 р., точка II; Св. Конгр. для Пощир. Віри, 28 серп. 1627 р.; письмо, 14 жовтня 1780; інстр. (до Латинського Вавилонського Владики), 23 вересня 1783; „*Prorsus*” і „*Si vero*”; (Г.К.), 29 березня 1824; (Г.К.), 11 грудня 1838, точка 15, 16; інстр. (до Ап. Делег. Єгипту), 30 квітня 1862; (Г. К.), 1 червня 1865, до 4; (Г. К.), 25 липня 1887, точка 4; окр. письмо; 26 лютого 1896; декрет 1 травня 1897; (Для справ ехіднього обряду), декрет 18 серпня 1913, стаття 22, 23; декрет 17 серпня 1914, стаття 18; Св. Конгр. для Східної Церкви, декрет 1 березня 1929, стаття 19; декрет 24 травня 1930, стаття 21, 22. — Синод Вірмен, 1911 р., 621, 627; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. I, стаття V., IX; Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. I, 5; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. III, стаття IX, 17.

⁴⁾ Пій IV, конституція *Romanus Pontifex*, 16 лютого 1564 р., § II; Пій IX, письмо *Ubí inscrutabili*, 3 липня 1848 р., § 3; Лев XIII, ап. письмо *Orientalium* 30 листопада 1894, точка IX; Св. Конгр. для Пощир. Віри, письмо (до Естергомського Владики), 1 жовтня 1907 р., число 23109. — Синод Вірмен, 1911 р., точка 621, 627; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. I, стаття V., X.

5-е. Теж і для тих, що мають тільки єпархіяльний осідок чи нібиосідок, власним парохом є парох того місця, в якому вони в дану хвилю перебувають.

Канон 87

§ 1. 1-е. Парох і місцевий Ієрарх, які можуть важно благословити подружжя, можуть теж дати власті іншому священикові поблагословити в межах їхньої області означене подружжя, аби тільки це виразно зробили і аби точно визначили священика; можуть теж тому священикові дати власті дальше відпоручити іншого означеного священика поблагословити це подружжя;

2-е. Парох чи місцевий Ієрарх можуть дати сотрудникові навіть загальну власті благословити подружжя; діставши її, сотрудник має власті дальше відпоручати так як в ч. 1;

3-е. Власть, уділена проти припису чч. 1, 2, є неважна.

§ 2. Не вільно уділяти власті, про яку мова в § 1, ч. 1, інакше, як тільки тоді, коли виконано все те, що право постановляє для ствердження вільного стану.

§ 3. Місцеві Ієрархи, які за приписом права управляють вірними іншого обряду, можуть дати настоятелям церков якого-небудь східного обряду або іншим священикам, що опікуються вірними, які не мають пароха власного обряду, загальну власті благословити подружжя вірних східного обряду, навіть іншого від обряду настоятеля або священика.

Канон 88

§ 1. Парох чи місцевий Ієрарх дозволено благословляти подружжя:

1-е. Після того, як вони законно, за приписом права, переконалися про вільний стан наречених;

2-е. Після того, як вони переконалися ще і про осідок чи нібиосідок чи одномісячне перебування, або перебування в дану хвилину — у випадку неосілих — котрого небудь з наречених в місці заключення подружжя;

3-е. Одержанавши, — якщо не спрощуються умови, що про них мова в ч. 2, — дозвіл від пароха чи Ієрарха осідку чи пібиосідку або місця місячного перебування котрого небудь з наречених, хіба що, або йде про неосілих, котрі якраз в дорозі і не мають ніде осідку перебування, або заходить поважна конечність, яка виправдує від прошення дозволу.

Кан. 88. — Ліванський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 28.

§ 2. Парох, якщо є де таке помісне право, потребує ще й дозволу місцевого Ієрарха на те, щоб міг дозволено поблагословити подружжя.⁵⁾

§ 3. Подружжя мається заключати перед парохом нареченого, хіба що інакше постановляє законний звичай або виправдує слушна причина; подружжя католиків мішаних обрядів треба заключати в обряді мужа і перед його парохом, хіба що муж, який має осідок чи нібіосідок у східній країні, погодиться заключити подружжя в обряді нареченої і перед її парохом.⁶⁾

§ 4. Парох, що благословить подружжя без вимаганого правом дозволу, не сміє собі задержати одержаних требів але обов'язаний переслати їх власному парохові повінчаних.

Канон 89

Якщо неможливо без важкої невигоди спровадити або удатися до пароха або Ієрарха або священика, якому за приписом канонів 86, 87, була б уділена влада благословити подружжя, то:

1-е. В небезпеці смерти важне і дозволене є подружжя, заключене перед самими тільки свідками; воно є важне і дозволене теж і поза небезпекою смерти, якщо тільки розумно передбачується, що такий стан буде тривати впродовж місяця;

2-е. Якщо, в одному і другому випадку, був би на місці якийнебудь інший католицький священик, який міг би бути приявний при заключенні подружжя, то треба його покликати і він повинен при свідках поблагословити подружжя, хоч подружжя, заключене і перед самими тільки свідками, є важне.

⁵⁾ Св. Конгр. для Попир. Віри (Правила для коптських духовників), 15 березня 1790 р., точка XV.

⁶⁾ Венедикт XIV, конст. *Etsi pastoralis*, 26 травня 1742 р., § VIII, точка XI, XII; Св. Конгр. для Попир. Віри, декрет 6 жовтня 1863, І, ц, Д, б; (Для справ Східної Церкви), декрет 18 серпня 1913, стаття 37; декрет 17 серпня 1914, стаття 30; декрет 27 березня 1916, стаття 17; Св. Конгр. для Східної Церкви, декрет 1 березня 1929, стаття 39; декрет 4 травня 1930, стаття 45; декрет 23 листопада 1940 р., стаття 39. — Синод Вірмен, 1911 р., 622; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, глава I, стаття V, XXIV; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. III, стаття IX, 11.

Канон 90

§ 1. Встановлену вгорі форму обов'язані зберігати:

1-е. Всі в католицькій Церкві охрещені або до неї з ересі або схизми навірнені, хоч би навіть одні чи другі опісля від неї відпали, якщо між собою заключають подружжя;

2-е. Ті самі, що про них мова в ч. 1, коли заключають подружжя з некатоликами, чи то хрещеними чи нехрещеними, навіть після одержання розрішення від перепони мішаного віровизнання або нерівного богоочітання.

§ 2. При тому, як остає в силі § 1, ч. 1, хрещені некатолики ніде не обов'язані зберігати католицьку форму заключування подружжя, коли його заключають між собою або з нехрещеними некатоликами.

Канон 91

При заключуванні подружжя треба зберігати, поза випадком конечності, обряди і церемонії, що є приписані одобреними Церквою літургічними книгами або прийняті законними звичаями.¹⁾)

Канон 92

§ 1. По заключенні подружжя парох або той, хто його заступає, має негайно вписати в книгу вінчаних імена супругів і свідків, місце і день заключення подружжя, розрішення, якщо воно мало місце, хто його уділив, від якої перепони і в якому ступні і таке інше таким способом, як це приписують літургічні книги і власний Ієарх; де має він зробити і тоді, коли інший священик благословив подружжя на основі влади одержаної від нього або від Ієарха.

1) Св. Никифор Царгородський, кан. 90. — Синод Вірмен у Двін, 719 р., канон 15; Синод Вірмен, 1911 р., 576; Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 2, III; Ліванський Синод Маронітів, 1736 р., частина III, гл. III, 2, X; Синод Греко-Мелхітів в Аїн - Траз, 1835 р., кан. 7, точка 4; Синод Українців у Львові, 1891 р., тит. II, гл. VII, 6; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 12, Про благословлення подружжя і його обряди.

Кан. 92. — Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, глава III, ст. VIII, § 2, VI; Ліванський Синод Маронітів, 1736 р., частина II, гл. XI, 30; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогарат, 1882 р., титул IV, розд. I, гл. III, § 37; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 12, точка IX.

§ 2. Крім того парох повинен занотувати теж у книзі хрещених, що супруг такого-то дня заключив подружжя в його парохії. А якщо супруг був би охрещений деінде, парох пе-решле повідомлення про заключення подружжя або сам, або через єпископську канцелярію до пароха, у якого за при-писом канонів мало бути вписане хрещення супруга, щоби він втягнув подружжя у книгу хрещених.

§ 3. Коли подружжя заключається за приписом кан. 89, то священик, якщо його благословив, а в протилежному разі і свідки і новоженці мають подбати про те, щоб заключене подружжя було щоскоршє втягнене у приписані книги.

ГЛАВА VII

Подружжя совісти

Канон 93

Тільки з дуже важної і дуже наглої причини, сам місцевий Ієрарх, а не Синклел (=Генеральний Вікарій), хіба що має на те окреме уповноваження, може дозволити на заключення подружжя совісти, себто, на заключення подружжя з пропущенням оповідей і тайно, за приписом канонів, що слідують.

Канон 94

Дозвіл на заключення подружжя совісти потягає за собою обітницю і строгое зобов'язання зберігати тайну зі сторони священика, що благословить, свідків, Ієрарха і його наслідників, та теж зі сторони одного супруга, якщо другий з них не погоджується на виявлення.

Канон 95

Зобов'язання з цієї обітниці зі сторони Ієрарха не розтягається на осьтакі випадки:

1-е. Якщо зі збереження тайни грозило б якесь згіршення або важка кривда для святості подружжя;

2-е. Якщо батьки не дбали б про охрещення потомства, зродженого з такого подружжя; або давали б його хрестити, заподаючи ложні імена, в міжчасі, впродовж тридцяти днів, не зголосили б Ієрархові, подаючи правдиві імена батьків, про народження і охрещення потомства;

3-е. Якщо батьки занедбували б християнське виховання потомства.

Канон 96

Подружжя совісти не треба вписувати в звичайну книгу вінчаних і хрещених, але в окрему книгу, що має зберігатися в тайному архіві єпархіального правління.

ГЛАВА VIII

Час і місце заключування подружжя

Канон 97

§ 1. Подружжя можна заключати в кожному часі року, при чому залишається в силі припис § 2.

§ 2. В освяченому часі перед Христовим Різдвом і в Великому Сорокдневному Пості, як рівно ж в іншому освяченому часі, встановленому помісним правом, забороняється за приписом помісного права, або само заключування подружжя або тільки його торжественність.¹⁾

§ 3. Однак місцеві Ієрархи можуть задля слушної причини дозволити в забороненому часі чи то на саме заключення подружжя чи на його торжественне благословлення, упімнувши наречених, щоб здержалися від гучного весілля.

Канон 98

§ 1. Подружжя мається заключати в парохіяльній церкві; а в іншій церкві або прилюдній чи пів-прилюдній молитовниці його не можна заключати, хіба за дозволом місцевого Ієрарха або пароха.

§ 2. Місцеві Ієрархи можуть, але тільки задля слушної і розумної причини, дозволити заключити подружжя в приватному домі, однак не в церквах чи молитовницах Духовної Семінарії або монахинь, хіба що наглила б конечність, при чому треба поробити відповідні заходи обережності.

Кан. 97. — Синод Вірмен у Двін, 719 р., канон 5; Синод Вірмен, 1911 р., 577, 1-е; Александрійський Синод Конгтів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 5, 3, V; Провінціяльний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1872 р., тит. V, гл. VIII, II, 4; 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. III, § 22; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 7, точка 2.

) Св. Николай I, письмо *Ad consulta vestra*, 866 р.: „Unde nec uxoretur”; Св. Конгр. для Ношир. Віри, 6 жовтня 1863 р., II, п. Синод в Лаодикеї, 347-361 рр., кап. 52. Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 9, II.

Кан. 98.—Ливанський Синод Маронітів, 1736 р., часть II, гл. XI, 26; Синод Українців у Замості, 1720 р., тит. III, § 8; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 12, точка V.

Г Л А В А IX

Наслідки подружжя

Канон 99

З важного подружжя постає між супругами зв'язок, що є зі своєї природи постійний і виключний; християнське подружжя, крім того, дає супругам, які не ставлять перепон, ласку ¹⁾.

Канон 100

Обоє супруги мають від самого початку подружжя рівне право і обов'язок щодо властивих актів подружнього життя.

Канон 101

Якщо окреме право не робить інших застережень, жінка щодо канонічних наслідків стає учасницею правного стану мужа.

Канон 102

Батьки є найстрогіше зобов'язані з усіх сил старатися як про релігійне і моральне, так і про фізичне та громадське виховання потомства, як теж подбати про їхнє дочасне добро. ²⁾

¹⁾ Евген IV (на Синоді в Флорентії), конст. Exultate Deo, 22 листопада 1439 р., § 16; Пій IV, конституція In iunctum nobis, 13 листопада 1564 р., Тридентське визнання віри; Григорій XIII, конст. Sanctissimus, 1575 р., Визнання віри, приписане Грекам; Климент VIII, інстр. Sanctissimus, 31 серпня 1595, § 5; Венедикт XIV, конст. Etsi pastoralis, 26 травня 1742 р., § VIII, точка II; письмо Nuper ad nos, 26 березня 1743, Визнання віри, приписане Маронітам; Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лютого 1880; Пій XI, енцикліка Casti connubii, 31 грудня 1930, III; Св. Конгр. для Пошир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р. - Синод у Гангрі, 340-376 рр., кан. 14; Синод у Картахіні, 419 р., кан. 105; Трульський Синод, 691 р., кан. 87, 93; Св. Василій Вел., кан. 9, 46, 48, 77; Тимотей Александрійський, питан. 15.

²⁾ Евген IV (на Синоді у Флорентії), конст. Exultate Deo, 22 листопада 1439, § 16; Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лют. 1880; Св. Конгр. для Пошир. Віри, декр. 13 квітня 1807 р., точка XX.

Канон 103

Законними є діти, зачаті або народжені з важного чи позірного подружжя.³⁾

Канон 104

§ 1. Батьком є той, на кого вказує законне подружжя, хіба що наглядними доказами було б доведене противне.

§ 2. Приймається, що законними є діти, народжені при наймні по стовісімдесятюх днях від дня заключення подружжя, або впродовж трьохсот днів від дня розв'язання подружнього життя.

Канон 105

Послідуоче подружжя батьків, чи то дійсне чи позірне, чи новозаключене чи уважнене, навіть і недовершене, узаконює потомство, якщо тільки батьки були правозадатні заключити між собою подружжя в часі зачаття або вагітності або народження.⁴⁾

Канон 106

Діти, узаконені через послідуоче подружжя, щодо канонічних наслідків, рівняються у всьому законним дітям, хіба що було б виразно інакше застережено.⁵⁾

³⁾ Код. 1, 3, 44 (45) 3; Нов., 74, 5, 1 i 6.

Кан. 104. — Код. 4, 19, 14; Нов., 117, 2.

⁴⁾ Нов. 89, 8, пр.

⁵⁾ Код. 5, 27, 10 пр. i 3; Нов. 89, 8 пр.

ГЛАВА Х

Розлука супругів

СТАТТЯ I

Розірвання подружнього зв'язку

Канон 107

Важного подружжя, заключеного і довершеного, не може розв'язати ніяка людська влада і з ніякої причини, хіба тільки смерть.¹⁾

Канон 108

Недовершене подружжя між хрещеними або між стороною хрещеною і нехрещеною розв'язується так на основі самого права через зложение великої або торжественної чернечої схими, як теж через розрішення, уділене задля слушної причини Римським Архиереєм на прохання обох сторін або тільки одної, хоч би друга й противилася.²⁾

Канон 109

§ 1. Законне подружжя між нехрещеними, хоч би навіть довершене, розв'язується в користь віри на основі Павлового привілею.³⁾

§ 2. Цей привілей не має місця в подружжі між стороною хрещеною і нехрещеною, заключеному за розрішенням від перепони нерівного богоочітання.

Канон 110

§ 1. Заки навернений і охрещений супруг важно заключить нове подружжя, має,— при чому залишається в силі припис кан. 114,— запитати нехрещену сторону:⁴⁾

¹⁾ Венедикт XII, 1341 р., осуджена 102-а думка Вірмен; Климент VIII, інстр. Sanctissimus, 31 серп. 1595, § 5: „Matrimonia inter coniuges“; Лев XIII, енцикліка Arcanum, 10 лют. 1880 р.; Св. Конгр. Св. Офіціюм, інстр. 1883 р., (до Владик східних обрядів), тит. V, стаття IV; Св. Конгр. для Пощир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), від 1858 р.

²⁾ Тридентський Собор, зібр. XXIV, Про подружжя, кан. 6; Св. Конгр. для Пощир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.

³⁾ Венедикт XIV, письмо Postremo tene, 28 лют. 1747 р., § 58.

⁴⁾ Трульський Синод, 691 р., кан. 72.

1-е. Чи й вона хоче навернутися та прийняти хрещення;
2-е. Чи принаймні хоче мирно разом з ним мешкати без
зневаги Творця.

§ 2. Ті запитування треба завжди робити, хіба що Апостольський Престол заявив би інакше.

Канон 111

§ 1. З правила треба запитувати бодай у короткій і по-
засудовій формі, від імені Ієрарха наверненого супруга; дей
Ієрарх має теж дати нехрешченому супругові, якщо він того
просить, час до надуми, однак з напімненням, що відповідь
буде уважатися відмовою, якщо її не буде впродовж назначе-
ного часу.

§ 2. Запитування, що їх робила б павітъ приватно сама
навернена сторона, є важні, ба павітъ і дозволені, якщо не
може бути збережена в горі приписана форма; однак в то-
му випадку вони, для зовнішнього судища, мусять бути ствер-
дженні принаймні двома свідками або іншим законним способом.

Канон 112

Якщо запитування залишено на основі заяви Апостоль-
ського Престолу, або якщо нехрешчена сторона виразно або
мовчки дала на них відмовну відповідь, хрещена сторона має
право заключити нове подружжя з католицькою особою, хіба
що вона сама по охрещенні дала нехрешченій стороні слушну
причину відійти.⁵⁾)

Канон 113

Хоч би навернений супруг після прийняття хрещення зно-
ву жив подружнім життям з нехрешченою стороною, проте
не тратить права заключити нове подружжя з католицькою
особою, і тому може користуватися тим правом, якщо не-
хрешчений супrug, змінивши рішення, опісля відіде від нього
без слушної причини, або вже не живе з ним мирно, без
зневаги Творця.

Канон 114

Все, що в конституціях Павла III Altitudo, 1 червня 1537 р.;
Св. Пія V Romani Pontificis, 2 серпня 1571 р.; Григорія XIII Ro-

⁵⁾ Трульський Синод, 691 р., кан. 72.

pulis, 25 січня 1585 р.; відноситься до подружжя, а що було написане для окремих областей, розтягається теж на інші країни у тих самих умовах.

Канон 115

Зв'язок попереднього подружжя, заключеного в невірстві, розривається щойно тоді, як охрещена сторона справді важко заключила нове подружжя.⁶⁾

Канон 116

У сумнівній справі право сприяє привілеєві віри.

СТАТТЯ II

Розлука від ложа, стола і мешкання⁷⁾

Канон 117

Супруги мають зберігати спільність подружнього пожиття, хіба що виправдує їх слушна причина.⁸⁾

Канон 118

§ 1. Задля чужоложства одного супруга, другий супруг має право зірвати спільне пожиття, навіть назавжди — при чому подружній зв'язок існує даліше — хіба що він сам погодився

⁶⁾ Венедикт XIV, письмо Postremo mense, 28 лют. 1747, р., § 58.

⁷⁾ Синод Вірмені, 1911 р., 582, 583, 584; Александрійський Синод Конлів, 1898 р., розд. ІІ, глава III, стаття VIІ, § 4, Про спільне пожиття і розлуку супругів; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1882 р., тит. IV, розд. ІІ, глава VI, Розлука від стола і ложа; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 5, Про розлуку супругів.

⁸⁾ Тридентський Собор, зібрання XIV, Про подружжя, кан. 8; Евген IV (на Синоді у Флорентії), конст. Exsultate Deo, 22 листопада 1439, р., § 16; Венедикт XIV, письмо Nuper ad nos, 16 берез. 1743 р., Визнання віри, приписане Маронітам; Св. Конгр. для Попир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р. — Синод у Ганг'ї, 340—376 pp., кан. 14.

Кан. 118. — Св. Василій Вел., кан. 21.

на злочин, або дав причину до нього, або виразно чи мовчкі його простив, або теж сам поповнив такий самий злочин.⁹⁾

§ 2. Прощення мовчкі має місце тоді, як невинний супруг, дізнавшись про злочин чужоложства, добровільно відносився до другого супруга з подружніми почуваннями; а припускається, що подружні почування були, якщо невинний супруг упродовж шістьох місяців не прогнав або не покинув супруга-чужоложника, або не вніс законної скарги.

Канон 119

Невинний супrug, що законно відійшов, чи то на основі судового присуду чи з власного рішення, не є ніколи зобов'язаний знову допустити супруга-чужоложника до спільногопожиття; зате йому вільно його допустити або прикладти, хіба що той за його згодою вибрав стан, противний подружжю.

Канон 120

§ 1. 1-е. Якщо б один супруг пристав до некатолицької секти; якщо б по некатолицьки виховував потомство; якщо б вів злочинне і гальбляче життя; якщо б комусь загрожував великою небезпекою чи то душі чи тіла; якщо б лютощами робив занадто важким спільне пожиття,—то це все, як також і інше того роду, завжди дає другому супрові законні причини відійти на основі рішення місцевого Ієарха або навіть своєго власного, коли тільки про ті причини було б певно відомо і була б небезпека у зволіканні.¹⁰⁾

2-е. У всіх цих випадках, як тільки уступила причина розлуки, треба привернути спільне пожиття; але, якщо Ієарх вирішив розлуку на означений чи на неозначений час, невинний супруг не є до того зобов'язаний, хіба тільки на зарядження Ієарха або по упливі означеного часу.

⁹⁾ Тридентський Собор, зібрання XXIV, Про подружжя, кан. 7; Св. Николай I, письмо Ad consulta vestra. 866 р.: „Quidquid mulier”; Евген IV (на Синоді у Флорентії), конст. Exultate Deo, 22 листопада 1439 р., § 16; Венедикт XIV, письмо Nuper ad nos, 16 березня 1743, Визнання віри, приписане Маронітам; Пій IX, письмо Verbis exprimere, 15 серп. 1859 р.; Св. Конгр. для Пощир. Віри, інстр. (до греко-румунських Владик), 1858 р.; інструкція 31 липня 1902 р., точка 1 ф. — Св. Василій Вел., кан. 9.

¹⁰⁾ Венедикт XIV, письмо Nuper ad nos, 16 березня 1743 р., Визнання віри, приписане Маронітам. — Тимотей Александрійський, кан. 15.

§ 2. Також супруг, злобно покинений другим супругом, може отримати, за приписом § 1, ч. 2, від місцевого Ієарха зарядження розлуки на означений чи на неозначений час.

Канон 121

Коли установлено розлуку, діти мають виховуватися при невинному супузі, а якщо один з супругів є некатолик, то у католицького супруга, хіба що в обох випадках Ієарх інакше зарядить для добра самих дітей, при чому завжди має бути забезпечене їхнє католицьке виховання.

ГЛАВА XI

Уважнення подружжя ¹⁾

СТАТТЯ I

Звичайне уважнення

Канон 122

§ 1. До уважнення подружжя, неважного задля розриваючої перепони, вимагається, щоби перепона уступила або було уділене розрішення від неї та щоб відновила згоду принаймні та сторона, що є свідома перепони.

§ 2. Цього відновлення вимагає церковне право до важності, хоч би первісно одна і друга сторона заявила згоду й опісля її не відкликала.

Канон 123

Відновлення згоди має бути новим актом волі на подружжя, про яке знається, що воно було від початку неважнє.

Канон 124

§ 1. Якщо перепона є прилюдна, обі сторони мають відновити згоду у приписаній правом формі.

§ 2. Якщо вона тайна і відома обом сторонам, вистачає, щоби обі сторони відновили згоду приватно і тайно.

§ 3. Якщо вона тайна і одній стороні невідома, вистачає, щоби тільки сторона, свідома перепони, приватно і тайно відновила згоду, аби тільки друга сторона дальнє тривала у ааявлений згоді.

Канон 125

§ 1. Подружжя, неважнє задля браку згоди, уважнюється, як сторона, що не дала згоди, вже годиться, аби тільки дальнє тривала згода, дана другою стороною.

¹⁾ Александрійський Синод Коптів, 1898 р., розд. II, гл. III, стаття VIII, § 7. Про уважнення неважного подружжя; Синод Сирійців у Шарфег, 1888 р., гл. V, стаття XV, § 10. Про уважнення неважного подружжя; Провінціальний Синод Румунів в Альба Юлія-Фогараш, 1882 р., тит. IV, розд. I, гл. IV, § 46.

§ 2. Якщо брак згоди був чисто внутрішній, вистачає, щоби сторона, що не дала згоди, згодилася внутрішньо.

§ 3. Якщо він був теж зовнішній, конечно треба і назовні виявити згоду, або в приписаній правом формі, як брак згоди був прилюдний, або іншим приватним і тайним способом, як брак згоди був тайний.

Канон 126

Щоб подружжя, неважне задля браку форми, стало важним, мусить бути знову заключене в законній формі.

СТАТТЬ II

Уздоровлення в корені

Канон 127

§ 1. Уздоровлення подружжя в корені це його уваження, що містить в собі крім розрішення від перепони або її уступлення ще й розрішення від закону про віднову згоди і силу діяння взад на минуле, фікцію права, відносно канонічних наслідків.

§ 2. Уваження стається з хвилею признання ласки; але сила діяння взад розуміється так, що вона сягає початку подружжя, хіба що виразно застережено що інше.

§ 3. Розрішення від закону про віднову згоди може бути уділене навіть без відома сторін.

Канон 128

§ 1. Кожне подружжя, заключене зі згодою обох сторін, яка (згода) зі своєї природи вистачає, але, правно не діє через розривачу перепону церковного права або через брак законної форми, може бути уздоровлене в корені, аби тільки згода дальнє тривала.

§ 2. Зате Церква не уздоровляє в корені подружжя, заключеного з перепоною природного або Божого права, хоч би описля перепона ї уступила, і то ані навіть від хвилі уступлення перепони.

Канон 129

§ 1. Не може бути уздоровлене в корені подружжя, якщо в обох сторін, або й в одній з них, бракує згоди, всеодно чи згоди бракувало від початку, чи її було на початку дано а опісля відкликано.

§ 2. Якщо однак на початку бракувало згоди, але її опісля дано, уздоровлення може бути уділене від хвили даної згоди.

Канон 130

§ 1. Уздоровлення в корені може уділити тільки Апостольський Престіл, при чому залишається в силі припис § 2.

§ 2. Патріярх має власті уділяти уздоровлення в корені, якщо на перешкоді до важності подружжя стойть тільки брак форми заключення або перепона, від якої він сам може розрішати.

ГЛАВА XII

Поновне подружжя

Кан. 131

Хоч чисте вдівство є більш почесне, то друге і дальші подружжя є важні і дозволені, при чому залишається в силі припис кан. 59, § 2. ¹⁾

¹⁾ Св. Николай I, письмо *Ad consulta vestra*, 866 р.: „*Jam vero*”; Іннокентій IV, письмо *Sub catholicae*, 6 березня 1254 р., § 3, точка 20; Визнання віри, яке (на Синоді II в Ліоні) Михаїло Палеолог представив Григорію X, 1274 р.; Іван XXII, письмо *Salvator noster*, 29 квітня 1319 р., до короля Вірменії; Венедикт XII, 1341 р., осуджена 49-а думка Вірмен; Евген IV (на Синоді у Флорентії), конституція *Cantate Domino*, 4 лютня 1441 р., § 26; Венедикт XIV, констит. *Etsi pastoralis*, 26 травня 1742 р., § VIII, точка III; інстр. *Eo quamvis tempore*, 4 травня 1745 р., § 29. — Синод у Новокесарії, 314—325., pp., кан. 3; Синод у Лаодикеї, 347—381 pp., кан. 1; Св. Василій Вел., кан. 4, 41, 50, 87; Св. Никифор Царгородський, кан. 144, 153.

А Ми оцим Апостольським Письмом, з власного почину даним, проголошуємо вгорі наведені канони і надаємо їм силу закону для вірних Східної Церкви всюди денебудь вони находяться і хоч би вони були підчинені Зверхникові іншого обряду. Водночас, як на основі одього Апостольського Письма, ці канони зачнуть обов'язувати, тратять свою силу будьяка постанова, чи то загальна чи помісна чи особлива, навіть видана Синодами, в особливий спосіб одобреними, будьяке завживання і будьякий звичай, що ще обов'язують, чи то загальні чи помісні, так, що законодавство про святу Тайну Подружжя має бути нормоване виключно цими канонами, і противне їм помісне право не має більше обов'язуючої сили, хіба тільки тоді і настільки, коли і наскільки воно в них допускається.

А щоби ця Наша воля дійшла на час до всіх, до кого та справа відноситься, хочемо і постановляємо, щоби це Апостольське Письмо, з власного почину дане, зачало обов'язувати від другого дня місяця травня 1949 року, празника Св. Атанасія, Святителя і Учителя, не зважаючи на ніщо противне, хоча б воно й заслуговувало на найособливішу згадку.

Дано в Римі при Св. Петрі, 22 дня місяця лютня, в празник антіохійської Катедри св. Петра, 1949 року, а в десятому році нашого Понтифікату.

ПАПА ПІЙ XII

ДОКУМЕНТИ

З Конституції Папи Павла III „*Altitudo*” 1. VI. 1537

.... Бо коли справді, як Ми про те довідалися, не без великої і внутрішньої радості Нашого духа, дуже багато мешканців західніх і південних Індій, хоч не мали участі в Божому законі, але просвічені співдіянням Св. Духа, зовсім відкинули зі своїх умів і сердець блуди, яких досі держалися, і бажають та постановляють прийняти правду католицької віри і єдність Св. Церкви та жити по закону тої-ж Римської Церкви ... А відносно їхніх подруж постановляємо, щоби ті, що перед наверненням за їхніми звичаями мали більше жінок, а не пригадують собі, котру з них першу взяли, по наверненні до віри прийняли одну з них, котру схочуть, і з нею заключили подружжя словами, що відносяться до теперішньої хвилі, як воно звичай; а ті, що пригадують собі, котру першу взяли, нехай інші відпустять, а її задержать. І дозволяємо, щоби не були виключені від заключення подружжя навіть такі, що зв'язані кровним спорідненням або посвоєнням в третьому ступні, доки цей Св. Престіл не буде вважав за відповідне про те щось іншого порішти

Конституція Папи Св. Пія V „*Romani Pontificis*” 2. VIII. 1571

Належна й оглядна дбайливість Римського Архиєрея рішеннями й іншими допільними засобами запобігала, щоби не підпадало жодному сумнівові і несупокоєві те, що годиться зарядити й викінчити в ділі спасенного проводу новонавернених на віру Індійців. А тому що, як ми про те довідалися, Індійцям, позістаючим у своєму невірстві, дозволено мати більше жінок, яких вони відпускають навіть з найблагіших причин, то так сталось, що приймаючим хрещення дозволювано надальше оставатися з тою жінкою, котра охрестилась разом з мужем; але тому, що часто трапляється, що вона не є першою жінкою, то з того приводу дуже важкі несупокої мучать так служителів як і Спископів, які вважають, що це

не є правдиве подружжя; а що воно було би занадто жорстоко розлучувати Індійців з жінками, з якими вони разом прийняли хрещення, найбільше з тої причини, що дуже важко було би віднайти першу жінку, — то Ми, бажаючи з батьківського почування ласково зарадити положенню згаданих Індійців і звільнити самих єпископів та служителів від того роду несупокоїв, із власного почину та на основі Нашого певного знання і повного Апостольської влади, заряджуємо оцим, щоби Індійці, які прийняли хрещення, або які охрестяться в майбутньому, могли з тою жінкою, що з ними була чи буде охрещена, остатися як з законною жінкою, по віднущенні інших, та щоб того роду подружжя було між ними законним і т. д.

Конституція Папи Григорія XIII „Populis“, 25. I. 1585

Для народів і країв, що свіжо навернулися з блуду поганства до католицької віри, годиться бути поблажливим щодо свободи заключування подружжя, щоби люди, непризвичасні до зберігання повздережності, через те не були менші охотні у видержуванні в вірі і своїм приміром не відстрашували інших від її принимання. А тому, що часто трапляється, що богато нехрещених обох полів, а передусім мужчин, з Анголі (португ. Конго), Етіопії, Бразилії і інших індійських країн, по заключенні подружжя в поганстві, зловлених ворогами, попадається в сторони дуже далекі від батьківщини і власних супутів, так, що однаково вони, як теж бранці, що залишаються на батьківщині, якщо пізніше навернуться на віру, не можуть, якслід, запитувати нехрещених супругів, відділених від себе такою великою віддалю місць, чи хочуть з ними жити без зневаги Творця, чи то тому, що деколи у ворожі і диких окопці не має доступу навіть для післянців, чи то тому, що зовсім не знають в які сторони їх вивезено, чи то й тому, що далеке подорожування справляє великі труднощі, — то Ми, беручи до уваги, що того рода подружжя, заключені між нехрещеними, є правдивими але не так затісненими, щоб їх не можна було, якщо за тим промовляє конечність, розірвати, зглянувшись батьківським милосердям над немічю таких поган, оцим на основі Апостольської влади, *уділляємо* всім і поодиноким Ієрархам і парохам згаданих сторін і священикам Ісусового Товариства, яких Зверхники того ж Товари-

ства признали здібними слухати сповідей, а яких на якийсь час в загадані краї вислано або яких до тих країв допущено, повне право дозволяти вірним обох полів, мешканцям загаданих країн, що пізніше навернулись на віру, а які заключили подружжя перед охрещенням, на те, щоби кожний з них за життя нехрещеного супруга, зовсім не запитуючи його про згоду або це вичікуючи відповіди, міг заключити подружжя торжественним обрядом в обличчі Церкви, з яким небудь вірним, хоч би навіть іншого обряду, та опісля міг дозволено, довершивши його тілесно, остатися в ньому до кінця життя, — якщо тільки відомо, навіть коротким і позасудовим способом, що неможливо правильно запитувати, як повище сказано, відсутного супруга, або що він запитувавий не виявив своєї волі в реченні, в тому запитуванні назначенім. Тому рішаємо, щоби ті подружжя не сміли бути ніколи розв'язані, але вважалися важними і ненарушеними, а зроджене з них потомство щоб було законне, навіть в такому випадку, як би ошіся стало відомо, що попередні нехрещені супруги зі справедливої перешкоди не могли заявити своєї волі, або, як би навернулись на віру, навіть в часі заключування другого подружжя. Сьому не противляться і т. д.

З М І С Т

	стор.
Від Редакції українського перекладу	3
Апостольське Письмо	5
Вступні канони (1—8)	7
Глава I Те, що має попереджувати заключення подружжя, передусім — оповіді (кан. 9 — 24).	10
Глава II Перепони в загальному (кан. 25 — 47)	15
Глава III Забороняючі перепони (кан. 48 — 56).	23
Глава IV Розриваючі перепони (кан. 57 — 71)	27
Глава V Згода на подружжя (кан. 72 — 84)	35
Глава VI Форма заключування подружжя (кан. 85 — 92)	39
Глава VII Подружжя совісти (кан. 93 — 96)	45
Глава VIII. Час і місце заключування подружжя (кан. 97 — 98).	46
Глава IX Наслідки подружжя (кан. 99 — 106)	47
Глава X Розлука супругів (кан. 107 — 121)	49
Стаття I Розірвання подружнього зв'язку (кан. 107 — 116)	49
Стаття II Розлука від ложа, стола і мешкання (кан. 117 — 121)	51
Глава XI Уважнення подружжя (кан. 122 — 130)	54
Стаття I Звичайне уважнення (кан. 122 — 126).	54
Стаття II Уздоровлення в корені (кан. 127 — 130).	55
Глава XII Поновне подружжя (кан. 131)	57
Закінчення Апостольського Письма	58
Д о к у м е н т и	
З Конституції Папи Павла III	59
Конституція Папи Св. Пія V	59
Конституція Папи Григорія XIII	60
Зміст	62

З доручення Преосвященого Апост. Візитатора
над українським перекладом працювали
Професори

Української Духовної Семінарії у Кюлемборг в Голляндії
о. Мітрат Д-р Василь Лаба, дійсний Член Н. Т. Ш.,
о. Д-р Михайло Степан Василік, о. Д-р Іван Гриньох,
о. Д-р Богдан Липський і о. Д-р Людвік Міня, Ч. Н. І.

Головний Редактор о. Д-р Юрій Миляник,
Секретар Апост. Візитатора.

НАКЛАДОМ АПОСТОЛЬСЬКОЇ ВІЗИТАТУРИ
ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

Друкарня Степана Слюсарчука, Мюнхен 8, Розенгаймерштрасе 46а

